

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรต่อประเทศไทย” แบ่งส่วนการนำเสนอ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)
2. ผลการศึกษาข้อมูลสถิติต่างๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)
3. ผลการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประเทศกำลังพัฒนาในแถบเอเชียที่เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) แล้ว
4. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร

4.1 การคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

4.1.1 ความเป็นมาของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ภายหลังจากยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมมาจนถึงยุคที่มีการติดต่อระหว่างประเทศมากขึ้น ประเทศที่พัฒนาแล้วได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาและการแข่งขันทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม จึงได้ริเริ่มให้มีระบบกฎหมายสิทธิบัตรขึ้นมาเพื่อให้ความคุ้มครองและสิทธิพิเศษเป็นรางวัลตอบแทนแก่นักประดิษฐ์ แต่ทว่าสิทธิพิเศษที่ให้นั้นมีลักษณะผูกขาดจึงถูกจำกัดในการให้ความคุ้มครองสิทธิเพียงเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐที่ให้เท่านั้น ดังนั้นผู้ประดิษฐ์ที่ประสงค์จะได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศอื่นจะต้องนำการประดิษฐ์ของตนไปขอรับความคุ้มครองในประเทศนั้นๆ ที่ต้องการให้ได้รับความคุ้มครองด้วย

ระบบการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรที่มีอยู่เดิมได้ก่อให้เกิดปัญหาและความไม่สะดวกต่างๆ อันเป็นอุปสรรคในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศอื่นๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาต่อผู้ประดิษฐ์หรือผู้ยื่นคำขอที่จะต้องจัดเตรียมเอกสารและค่าธรรมเนียมเพื่อยื่นคำขอรับสิทธิบัตรต่อสำนักงานสิทธิบัตรภายในประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจรับคำขอสิทธิบัตร เช่น สำนักงานสิทธิบัตรยุโรป (European Patent Office) ตามที่ผู้ขอประสงค์ที่จะขอรับความคุ้มครองทุกแห่ง ซึ่งต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ภายใต้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่ยุ่งยากและทำให้ผู้ประดิษฐ์ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก
2. ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมิได้สัญชาติหรือภูมิลำเนาในประเทศที่เป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีส (Paris Convention) จะต้องยื่นคำขอและจัดเตรียมค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลา 12 เดือนนับแต่วันที่ยื่นคำขอในประเทศอื่นเป็นครั้งแรก (Priority date) ซึ่งผู้ขอที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองในหลายประเทศอาจจะทำการยื่นคำขอและจัดเตรียมค่าธรรมเนียมไม่ทันภายในระยะเวลาดังกล่าว
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำคำขอรับสิทธิบัตรซึ่งกฎหมายสิทธิบัตรแต่ละประเทศ ส่วนใหญ่มักจะกำหนดให้สำนักงานสิทธิบัตรของตนทำการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารประกอบคำขอ ตรวจค้นความใหม่ ประกาศโฆษณาและตรวจสอบการประดิษฐ์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำซ้ำซ้อนกันในหลายประเทศซึ่งสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายเช่น ค่าแปลเอกสาร ค่าการตรวจค้น ค่าการตรวจสอบและค่าบริการในการแต่งตั้งตัวแทนสิทธิบัตร
4. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานของสำนักสิทธิบัตรของแต่ละประเทศในการตรวจค้นและตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาที่มักจะขาดอุปกรณ์ เทคโนโลยีในการตรวจค้นและตรวจสอบการประดิษฐ์ที่มีวิทยาการและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดแคลนบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค ซึ่งอาจจะทำให้มีมาตรฐานในการตรวจค้นและตรวจสอบที่ต่ำกว่ามาตรฐาน

ในช่วงปลายปี ค.ศ. 1966 ได้มีการจัดประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาในการยื่นคำขอสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์อย่างเดียวกัน เพื่อขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในหลายประเทศ เพื่อลดความยุ่งยากซับซ้อนทั้งแก่ผู้ขอรับความคุ้มครองและสำนักงานสิทธิบัตรของแต่ละประเทศ ซึ่งในปี ค.ศ. 1967 ได้มีการยกย่องสนธิสัญญาเกี่ยวกับความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ขึ้น และมี

การปรับปรุงแก้ไขจนกระทั่งในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1970 ได้มีการลงนามรับรองสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร ณ กรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 มกราคม ค.ศ. 1978 โดยมีสมาชิกเริ่มต้น 13 ประเทศคือ

1. แคเมอรูน (Cameroon)
2. สาธารณรัฐแอฟริกากลาง (Central African Republic)
3. ชาด (Chad)
4. คองโก (Congo)
5. กาบอง (Gabon)
6. เยอรมนี (Germany)
7. มาดากาสการ์ (Madagascar)
8. มาลาวี (Malawi)
9. เซเนกัล (Senegal)
10. สวิตเซอร์แลนด์ (Switzerland)
11. โตโก (Togo)
12. สหราชอาณาจักร (United Kingdom)
13. สหรัฐอเมริกา (United States of America)

ต่อมาในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1978 ได้มีประเทศที่เป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 5 ประเทศ คือ บราซิล ฝรั่งเศส ลักเซมเบิร์ก รัสเซียและสวีเดน รวมเป็น 18 ประเทศ โดยมีการยื่นคำขอสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) เป็นครั้งแรก ทั้งนี้ประเทศที่เข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยปัจจุบัน ณ วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2006 มีสมาชิกทั้งสิ้น 133 ประเทศ⁷

อย่างไรก็ตาม การขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ไม่ได้เป็นระบบการจดทะเบียนสิทธิบัตรนานาชาติ (International

⁷ WIPO, "PCT Newsletter No. 08/2006 August 2006" Homepage

<<http://www.wipo.int/pct/en>>

Patent) ที่มีผลคุ้มครองทั่วโลก แต่เป็นสนธิสัญญาที่อำนวยความสะดวกในขั้นตอนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Patent Application) สำหรับขั้นตอนการพิจารณาการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรือไม่นั้นยังคงเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักสิทธิบัตรแต่ละประเทศ

4.1.2 หลักการสำคัญของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

วัตถุประสงค์หลักของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) คือการอำนวยความสะดวกและทำให้ง่ายต่อผู้ขอความคุ้มครองสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์อย่างเดียวกันในหลายประเทศที่เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ตลอดจนเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอและการตรวจสอบเพื่อรับจดทะเบียนสิทธิบัตร โดยสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้จัดให้มีขั้นตอนในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวดังนี้คือ

1. จัดระบบยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Patent Application) ซึ่งผู้ขอสามารถยื่นคำขอรับสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่สำนักงานสิทธิบัตรของประเทศใดประเทศหนึ่ง (ที่เป็นสำนักงานที่รับคำขอหรือ Receiving Office) โดยระบุประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครองได้มากกว่าหนึ่งประเทศที่เป็นสมาชิกของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) และสามารถระบุให้คำขอให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตรในสำนักงานภูมิภาคดังต่อไปนี้ได้อีกด้วย⁸

- สำนักงานสิทธิบัตรแห่งยุโรป (European Patent Office, EPO)
- สำนักงานสหพันธรัฐรัสเซีย (Eurasian Patent Office, EAPO)
- สำนักงานทรัพย์สินอุตสาหกรรมแห่งภาคพื้นแอฟริกา
(Africa Regional Industrial Property Organization, ARIPO)
- สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งแอฟริกา
(African Intellectual Property Organization, AOPI)

2. จัดให้มีการดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องขั้นพื้นฐาน (Basic Examination) แก่คำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ โดยสำนักงานที่รับคำขอ (Receiving Office) เพียงแห่งเดียว

⁸ รายชื่อสมาชิกของแต่ละสำนักงานภูมิภาคแสดงในภาคผนวก

3. จัดให้มีการตรวจค้นระหว่างประเทศ (International Search) โดยองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (International Searching Authority, ISA) ซึ่งจะทำการตรวจค้นโดยเปรียบเทียบกับงานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior Art) โดยที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรจะให้รายงานการตรวจค้นนี้เป็นข้อมูลในการประเมินโอกาสที่คำขอสิทธิบัตรนั้นจะได้รับการออกคู่มือสิทธิบัตรเพื่อการตัดสินใจในขั้นตอนต่อไป

4. กำหนดทางเลือกให้แก่ผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรที่จะเลือกให้มีการจัดทำผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Report on Patentability, IPRP) ก่อนที่ผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรจะไปดำเนินการยื่นคำขอสิทธิบัตรนั้นๆ ในแต่ละประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครองต่อไป ซึ่งสามารถยืดระยะเวลาการยื่นคำขอในแต่ละประเทศได้ถึง 30 หรือ 31 เดือนจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรในครั้งแรก (Priority date)

4.1.3 ผู้ที่มีสิทธิยื่นคำขอรับสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

คุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิยื่นคำขอรับสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) มีดังนี้

1. ผู้ยื่นคำขอจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลตามกฎหมายภายในของสำนักงานสิทธิบัตรที่รับคำขอ (Receiving Office, RO)
2. ผู้ยื่นคำขอจะต้องเป็นผู้มีสิทธิขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามที่สำนักงานสิทธิบัตรที่รับคำขอกำหนดเช่น ผู้ประดิษฐ์ ตัวแทนสิทธิบัตร ทายาทผู้ประดิษฐ์ หรือผู้รับโอนสิทธิในการประดิษฐ์นั้นๆ
3. ผู้ยื่นคำขอจะต้องมีภูมิลำเนา หรือสัญชาติของประเทศที่เป็นสมาชิกตามกฎหมายของสำนักงานสิทธิบัตรที่รับคำขอกำหนด หรือในกรณีผู้ขอไม่มีสัญชาติหรือภูมิลำเนาของประเทศที่เป็นสมาชิก PCT แต่เป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention) ก็อนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้

นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหลายคน กำหนดให้อย่างน้อย 1 คนจะต้องมีภูมิลำเนาและสัญชาติที่เป็นประเทศสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

4.1.4 คุณสมบัติของการประดิษฐ์ที่สามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรได้

การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร(PCT) นั้นจะต้องเป็น “การประดิษฐ์” เท่านั้น ทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ เช่น อนุสิทธิบัตร สิทธิบัตรการออกแบบ เครื่องหมายการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ ลิขสิทธิ์ เป็นต้น ไม่สามารถนำมาขอรับความคุ้มครองได้ โดยสนธิสัญญาได้กำหนดถึงคุณสมบัติของการประดิษฐ์ที่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ ดังนี้

1. ต้องมีความใหม่ (Novelty) คือการประดิษฐ์ที่ยังไม่เคยมีการเปิดเผยที่ใดมาก่อน
2. ต้องมีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step) คือเป็นการประดิษฐ์ที่ไม่เป็นที่ประจักษ์ได้ง่ายโดยบุคคลที่มีความชำนาญในระดับสามัญสำหรับงานประเภทนั้น
3. ต้องมีความสามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรม (Industrial applicable) คือการประดิษฐ์ที่สามารถทำหรือใช้ในทางอุตสาหกรรมได้ ซึ่งรวมทั้ง พาณิชยกรรม เกษตรกรรม อุตสาหกรรมที่แยกออกมาต่างหากและการผลิตหรือผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ

4.1.5 สิ่งที่ไม่อาจนำมาขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรได้

สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าสิ่งใดที่ไม่อาจนำมาขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรได้ แต่อย่างไรก็ตามในสนธิสัญญาได้กำหนดถึงสิ่งที่ยกเว้นที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) จะไม่ทำการตรวจค้นให้ และองค์ที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPER) จะไม่ทำการตรวจสอบเบื้องต้นให้ ดังนี้

1. ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
2. พันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ หรือกรรมวิธีทางชีววิทยาที่จำเป็นสำหรับการผลิตสัตว์หรือพืช กรรมวิธีการผลิตจุลชีววิทยาและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกรรมวิธีดังกล่าว
3. แผนผัง กฎเกณฑ์ หรือวิธีการทำธุรกิจ การแสดงออกทางจิตใจหรือการเล่นเกม
4. วิธีการรักษาร่างกายมนุษย์หรือสัตว์ โดยวิธีการผ่าตัด หรือวิธีการอายุรกรรม หรือวิธีการวินิจฉัยโรค
5. การนำเสนอเพียงข้อมูลเท่านั้น

6. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตามที่องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศหรือตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศจะไม่ทำการตรวจสอบเบื้องต้นให้ ซึ่งแต่ละองค์กรจะมีแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่างไรจึงจะได้รับการตรวจค้นหรือตรวจสอบเบื้องต้นที่แตกต่างกันออกไป

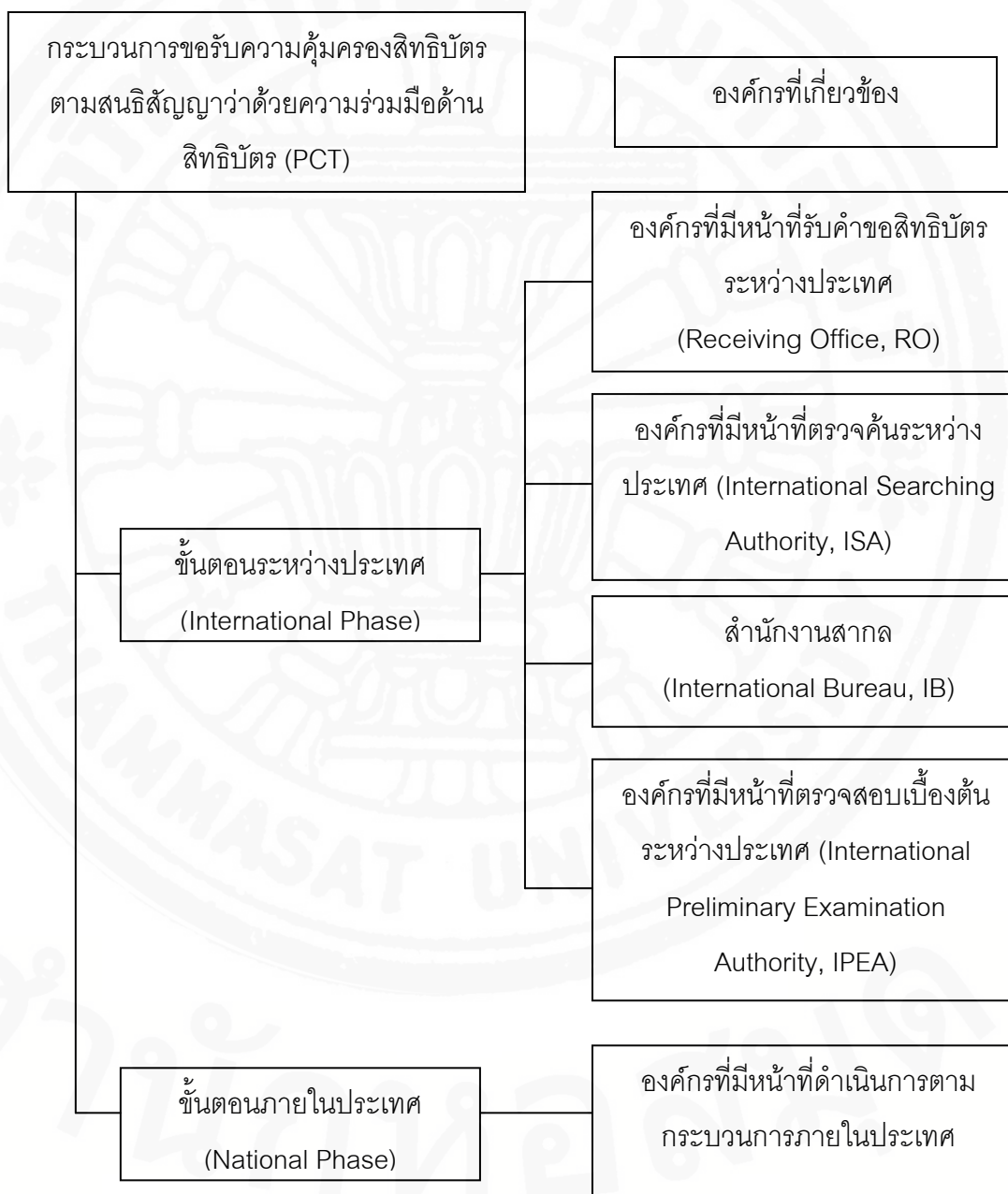
นอกจากนี้ยังกำหนดไว้อีกว่า คำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่มีเนื้อหาหรือรูปภาพหรือเครื่องหมายใดๆ ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนก็อาจถูกละเว้นจากการประกาศโฆษณาระหว่างประเทศด้วย

4.1.6 องค์กรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้กำหนดหน้าที่ต่างๆ ของแต่ละกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาให้แก่องค์กรต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 4.1 ที่แสดงให้เห็นถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ภาพที่ 4.1

องค์กรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตาม
สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

4.1.6.1 องค์กรที่มีหน้าที่รับคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (Receiving Office, RO)

สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้กำหนดให้หน้าที่ในการรับคำขอสิทธิบัตรสิทธิบัตรระหว่างประเทศเป็นของสำนักงานสิทธิบัตรภายในประเทศ ดังต่อไปนี้

- สำนักงานสิทธิบัตรภายในประเทศสมาชิกที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรมีภูมิลำเนาหรือสัญชาติ
- สำนักงานสิทธิบัตรภายในประเทศสมาชิกของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรหรือองค์การระหว่างประเทศ เช่น สำนักงานสิทธิบัตรยุโรป สำนักงานสิทธิบัตรยูเรเชีย หรือสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งภาคพื้นแอฟริกัน และสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งแอฟริกา ฯลฯ ที่ได้ทำความตกลงรับเป็นสำนักงานสิทธิบัตรที่มีหน้าที่รับคำขอไว้กับประเทศสมาชิกของสนธิสัญญา
- สำนักงานสิทธิบัตรภายในประเทศสมาชิกหรือองค์การระหว่างประเทศที่ได้รับการแต่งตั้งจากสมาชิกให้เป็นสำนักงานสิทธิบัตรที่มีหน้าที่รับคำขอในกรณีที่ผู้ขอไม่มีสัญชาติหรือภูมิลำเนาหรือรัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร แต่มีสัญชาติหรือภูมิลำเนาของรัฐภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ (Paris Convention)
- สำนักงานสากล (IB) ซึ่งรับทุกคำขอของผู้ขอที่มีสัญชาติหรือภูมิลำเนาของรัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) หรือในกรณีที่ผู้ขอร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งคนใดคนหนึ่งมีสัญชาติ หรือภูมิลำเนาของประเทศสมาชิกของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

4.1.6.2 องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (International Searching Authority, ISA)

สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้กำหนดว่า สำนักงานสิทธิบัตรที่รับคำขอ (RO) จะเป็นผู้คัดเลือกกว่าองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) แห่งใดจะเป็นผู้มีอำนาจตรวจค้นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่สำนักงานแห่งนั้นรับไว้ หากสำนักงานสิทธิบัตรแห่งนั้นได้คัดเลือกองค์กร ISA ดังกล่าวไว้เกินกว่าหนึ่งแห่ง สนธิสัญญาก็กำหนดให้ผู้ขอเป็นผู้เลือกกว่าองค์กรแห่งใดจะเป็นองค์กรที่มีอำนาจตรวจค้นระหว่างประเทศ ซึ่ง

ค่าธรรมเนียมสำหรับการตรวจค้น (Search Fee) ของแต่ละสำนักสิทธิบัตรที่มีอำนาจตรวจค้นจะแตกต่างกันไป

ปัจจุบัน มีสำนักงานสิทธิบัตรที่เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) อยู่ 12 แห่งดังนี้

1. สำนักงานสิทธิบัตรออสเตรเลีย	7. สำนักงานสิทธิบัตรสเปน
2. สำนักงานสิทธิบัตรออสเตรเลีย	8. สำนักงานสิทธิบัตรสวีเดน
3. สำนักงานสิทธิบัตรจีน	9. สำนักงานสิทธิบัตรสหรัฐอเมริกา
4. สำนักงานสิทธิบัตรแห่งยุโรป	10. สำนักงานสิทธิบัตรแห่งสาธารณรัฐเกาหลี
5. สำนักงานสิทธิบัตรญี่ปุ่น	11. สำนักงานสิทธิบัตรแคนาดา
6. สำนักงานสิทธิบัตรรัสเซีย	12. สำนักงานสิทธิบัตรฟินแลนด์

องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) มีหน้าที่ในการทำการตรวจค้นเอกสารที่เป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้วตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ตามข้อบังคับของ PCT ได้แก่ เอกสารสิทธิบัตรของประเทศต่างๆ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1920 ขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเอกสารวิชาการอื่นที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจัดทำรายงานผลการตรวจค้น

4.1.6.3 สำนักงานสากล (International Bureau, IB)

นอกจากสำนักงานสากล (IB) จะทำหน้าที่ในการรับคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Application) แล้ว สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้กำหนดให้สำนักงานสากลมีหน้าที่ในการจัดเตรียมและดำเนินการประกาศโฆษณาคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศด้วย

4.1.6.4 องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination Authority, IPEA)

สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้กำหนดไว้ว่าสำนักงานที่รับคำขอ (RO) จะเป็นผู้คัดเลือกว่าองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPEA) ใดจะเป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศของคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่

สำนักงานแห่งนั้นรับไว้ หากสำนักงานสิทธิบัตรแห่งนั้นได้คัดเลือกองค์กร IPEA ดังกล่าวไว้เกินกว่าหนึ่งแห่ง สนธิสัญญาได้กำหนดให้ผู้ขอเป็นผู้เลือกองค์กร IPEA แห่งใดจะเป็นองค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ ซึ่งค่าธรรมเนียมสำหรับการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (Preliminary Examination fees) ของแต่ละสำนักสิทธิบัตรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศจะแตกต่างกันไป

ปัจจุบัน สำนักงานสิทธิบัตรภายในประเทศที่เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPEA) มีอยู่ 12 แห่งเช่นเดียวกับองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ ดังนี้

1. สำนักงานสิทธิบัตรออสเตรเลีย	7. สำนักงานสิทธิบัตรสเปน
2. สำนักงานสิทธิบัตรออสเตรเลีย	8. สำนักงานสิทธิบัตรสวีเดน
3. สำนักงานสิทธิบัตรจีน	9. สำนักงานสิทธิบัตรสหรัฐอเมริกา
4. สำนักงานสิทธิบัตรแห่งยุโรป	10. สำนักงานสิทธิบัตรแห่งสาธารณรัฐเกาหลี
5. สำนักงานสิทธิบัตรญี่ปุ่น	11. สำนักงานสิทธิบัตรแคนาดา
6. สำนักงานสิทธิบัตรรัสเซีย	12. สำนักงานสิทธิบัตรฟินแลนด์

4.1.6.5 องค์กรที่มีหน้าที่ดำเนินการตามกระบวนการภายในประเทศ

ตามสนธิสัญญากำหนดไว้ว่า หน้าที่ตามขั้นตอนภายในประเทศเป็นของสำนักงานสิทธิบัตรภายในประเทศของแต่ละประเทศที่ผู้ขอต้องการได้รับความคุ้มครอง ซึ่งการเรียกชื่อของสำนักสิทธิบัตรจะแบ่งออกได้ดังนี้

1. Designated Office (DO)

ในกรณีที่ไม่มี การตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ จะเรียกว่า การดำเนินการเข้าสู่ PCT National Phase Chapter I ซึ่งจะเรียกสำนักสิทธิบัตรที่ผู้ขอประสงค์จะขอรับความคุ้มครองว่า Designated Office (DO) ตามที่ได้ระบุไว้ในคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Application)

2. Elected Office (EO)

ในกรณีที่มียื่นคำร้องขอให้มีการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ จะเรียกว่า การดำเนินการเข้าสู่ PCT National Phase Chapter II ซึ่งจะเรียกสำนักงานสิทธิบัตรที่ผู้ขอประสงค์จะ

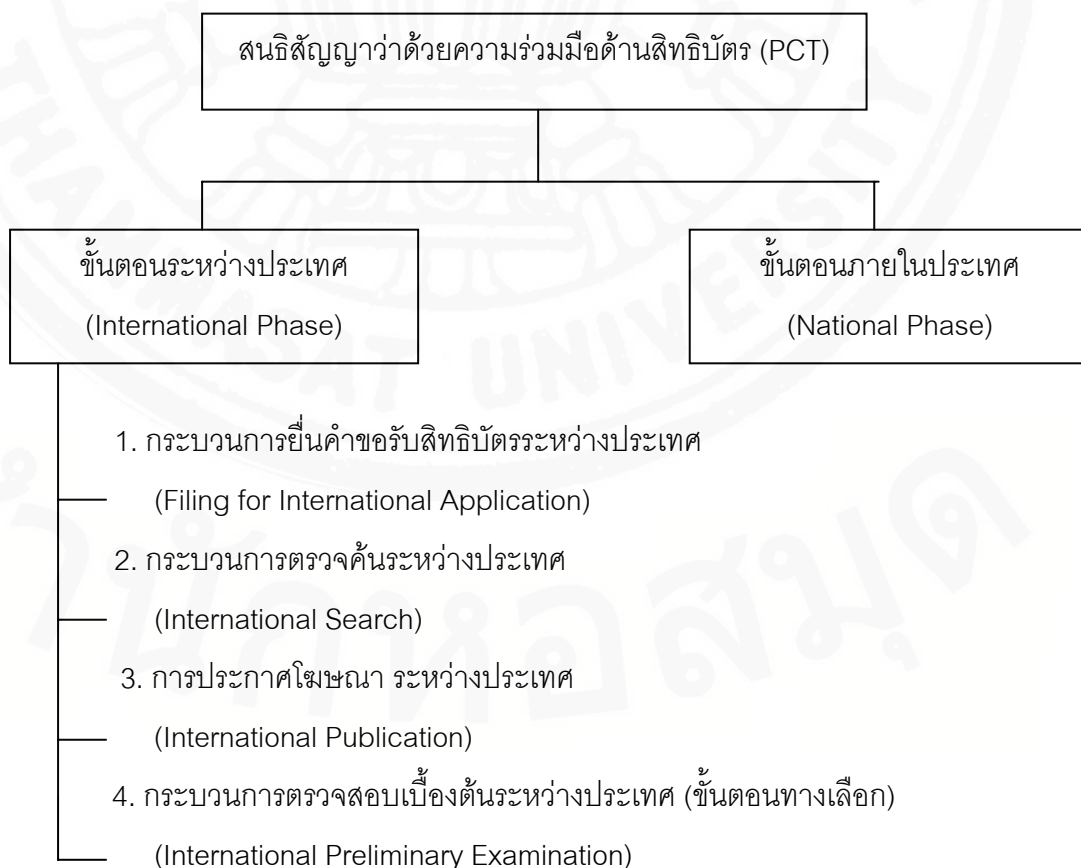
ใช้ผลของการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศว่า Elected Offices (EO) ตามที่ได้ระบุไว้ในใบคำร้อง (Demand)

4.1.7 กระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

กระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลักคือ ขั้นตอนระหว่างประเทศ (International Phase) และขั้นตอนภายในประเทศ (National Phase) โดยเริ่มจากกระบวนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ และสิ้นสุดลงด้วยกระบวนการออกสิทธิบัตรภายในแต่ละประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาค เช่น สำนักงานสิทธิบัตรยุโรป เป็นต้นดังแสดงในภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2

แผนภาพแสดงขั้นตอนและกระบวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรตาม
สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

4.1.7.1 ขั้นตอนระหว่างประเทศ (International Phase)

ขั้นตอนระหว่างประเทศ ของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ กระบวนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ กระบวนการตรวจค้นระหว่างประเทศ และการประกาศโฆษณาระหว่างประเทศ กับอีกหนึ่งขั้นตอนทางเลือก คือ กระบวนการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ

ก. กระบวนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (Filing of International Application)

ผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรระหว่างประเทศต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่สนธิสัญญากำหนดดังกล่าวแล้วในข้างต้น โดยผู้ที่จะขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรจะต้องมีสัญชาติของประเทศที่เป็นสมาชิกสนธิสัญญา PCT หรือหากมีผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรหลายคน กำหนดให้อย่างน้อย 1 คนจะต้องมีสัญชาติที่เป็นประเทศสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรดำเนินการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Application) พร้อมทั้งดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมระหว่างประเทศซึ่งประกอบด้วย

1. ค่าธรรมเนียมการดำเนินการ (Transmittal fee) ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมที่สำนักงานที่มีอำนาจรับคำขอ (RO) จัดเก็บเพื่อเป็นค่าดำเนินการของแต่ละคำขอสิทธิบัตร อาทิเช่น การทำสำเนาเพื่อจัดส่งให้สำนักงานสากล (IB) เป็นต้น
2. ค่าธรรมเนียมการตรวจค้น (Search fee) ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมที่องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) จัดเก็บเพื่อดำเนินการตรวจค้นเอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งออกรายงานผลการตรวจค้น รวมทั้ง Written Opinion ซึ่งอัตราค่าธรรมเนียมจะแตกต่างกันไปในแต่ละสำนักสิทธิบัตรที่มีอำนาจตรวจค้น
3. ค่าธรรมเนียมระหว่างประเทศ (International filing fee) สำหรับการดำเนินการต่างๆ เช่น การประกาศโฆษณาคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ และการออกรายงานผลการตรวจค้นและ Written Opinion การออกรายงานผลการตรวจสอบการประดิษฐ์เบื้องต้น การจัดส่งเอกสารต่างๆ ต่อบริษัทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร สำนักงานที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ

สำนักงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศและสำนักงานสิทธิบัตรของแต่ละประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครอง (designated offices หรือ elected offices)

โดยค่าธรรมเนียมทั้งหมดนี้จะต้องดำเนินการชำระภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่สำนักงานที่อำนาจรับคำขอ (RO) ได้รับคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ หากผู้ขอรับสิทธิบัตรเป็นบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติหรือภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสมาชิกที่มีรายได้ต่อหัวต่ำกว่า 3,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา จะมีการลดค่าธรรมเนียมระหว่างประเทศ (International filing fee) ให้ 75% และลดค่าธรรมเนียมการดำเนินการ (Transmittal fee) หากยื่นคำขอกับสำนักงานสากล (IB) แต่ถ้ามีผู้ขอร่วมกันหลายคน ถ้าผู้ขอคนใดคนหนึ่งพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าเข้าหลักเกณฑ์ ก็จะได้รับส่วนลดค่าธรรมเนียมเช่นกัน

ผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรต้องจัดเตรียมเอกสารและข้อมูลต่างๆ เพื่อยื่นต่อสำนักงานที่มีหน้าที่รับคำขอ (Receiving Office) อันประกอบด้วย

1. ใบคำร้องขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร (PCT Request, Form PCT/RO/101)
2. รายละเอียดการประดิษฐ์
3. ข้อถ้อยสิทธิ
4. รูปภาพ (ถ้ามี)
5. บทสรุปการประดิษฐ์

เมื่อสำนักงานสิทธิบัตรที่มีอำนาจรับคำขอ (RO) ได้รับคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ และค่าธรรมเนียมต่างๆ แล้ว ก็จะตรวจสอบความถูกต้องของคำขอขั้นพื้นฐาน (Basic Examination) (ซึ่งจะไม่เข้าไปตรวจถึงเนื้อหาสาระของการประดิษฐ์) โดยตรวจสอบเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการดำเนินการ แบบฟอร์มเอกสารต่างๆ ว่าครบถ้วนหรือไม่ ถ้ามีข้อบกพร่องก็จะเรียกผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรให้ทำการแก้ไขให้ถูกต้อง หลังจากมีการแก้ไขถูกต้องแล้วสำนักงานสิทธิบัตรดังกล่าวจะทำการออกวันที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Application Filing Date) จากนั้นก็จะจัดส่งสำเนาคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศพร้อมทั้งคำแปล ค่าธรรมเนียมต่างๆ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้แก่สำนักงานสากล (IB) และองค์กรระหว่างประเทศที่มีหน้าที่ตรวจค้น (ISA) เพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจค้นระหว่างประเทศเพื่อตรวจค้นเอกสารซึ่งเป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้วที่เกี่ยวข้อง (prior art) ต่อไป

ข. กระบวนการตรวจค้นระหว่างประเทศ (International Search)

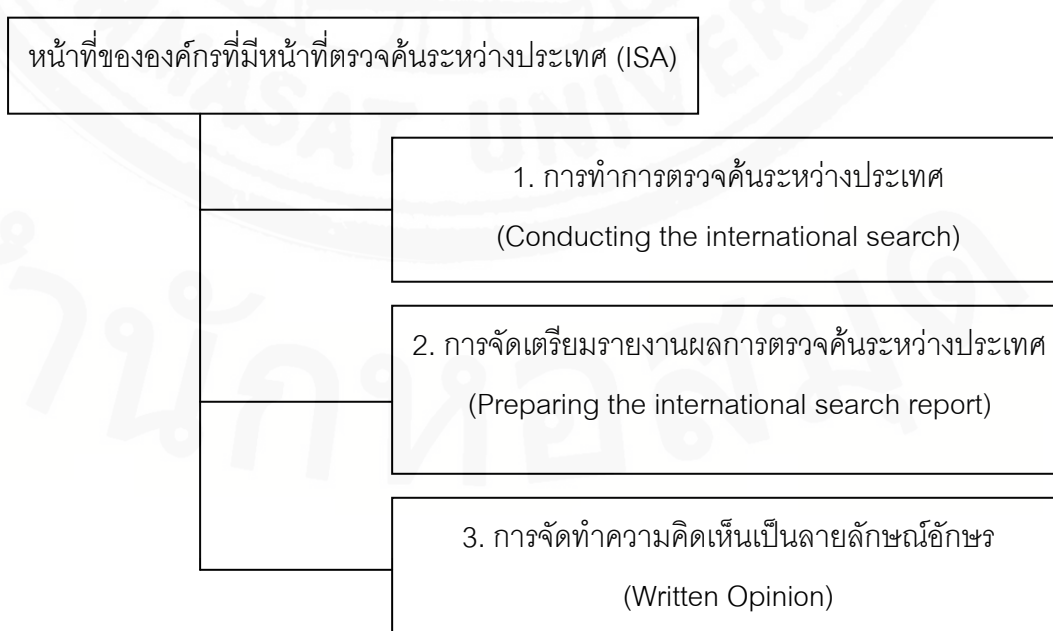
เมื่อผู้ขอได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศโดยถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว สำนักงานที่รับคำขอ (RO) จะจัดส่งสำเนาคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศให้แก่องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้น (ISA) จำนวน 1 ชุด คำขอดังกล่าวก็จะได้รับการตรวจค้นระหว่างประเทศโดยองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) ซึ่งปัจจุบัน มี 12 แห่งคือ

1. สำนักงานสิทธิบัตรออสเตรเลีย	7. สำนักงานสิทธิบัตรสเปน
2. สำนักงานสิทธิบัตรออสเตรเลีย	8. สำนักงานสิทธิบัตรสวีเดน
3. สำนักงานสิทธิบัตรจีน	9. สำนักงานสิทธิบัตรสหรัฐอเมริกา
4. สำนักงานสิทธิบัตรแห่งยุโรป	10. สำนักงานสิทธิบัตรแห่งสาธารณรัฐเกาหลี
5. สำนักงานสิทธิบัตรญี่ปุ่น	11. สำนักงานสิทธิบัตรแคนาดา
6. สำนักงานสิทธิบัตรรัสเซีย	12. สำนักงานสิทธิบัตรฟินแลนด์

องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) จะดำเนินกระบวนการตรวจค้นระหว่างประเทศอันประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักดังแสดงในภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3

หน้าที่ขององค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA)

การตรวจค้นระหว่างประเทศจะมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหางานที่มีปรากฏอยู่แล้ว (Prior Art) ที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ที่นำมาขอรับความคุ้มครอง พร้อมกับตรวจสอบความใหม่ (Novelty) ขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step) ความเป็นเอกภาพของการประดิษฐ์ (Unity of Invention) เพื่อสำหรับจัดทำรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศ (International Search Report, ISR) และการจัดทำความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร (Written Opinion) เพื่อเป็นการประเมินโอกาสที่คำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศนั้นจะได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การทำการตรวจค้นระหว่างประเทศ (Conducting the international search) ประกอบด้วย

- แบ่งแยกประเภทของสิทธิบัตรโดยใช้ระบบสากล (International Patent Classification System, IPC) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้รับการตรวจสอบในประเภทและชนิดของการประดิษฐ์ที่เหมาะสมและถูกต้อง และตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ผลของการตรวจค้นในครั้งแรกที่ปรากฏอยู่ในคำขอเพื่อใช้จัดทำรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR)
- ตรวจสอบความเป็นเอกภาพของการประดิษฐ์ (unity of invention) ของคำขอ กล่าวคือคำขอสิทธิบัตรนั้นจะต้องมีหนึ่งการประดิษฐ์เท่านั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นพบว่าคำขอสิทธิบัตรนั้นมีการประดิษฐ์มากกว่าหนึ่งการประดิษฐ์ ก็จะแจ้งให้ผู้ขอสิทธิบัตรมาดำเนินการแก้ไข หรือจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มหากว่าประสงค์ที่จะให้ทำการตรวจค้นเพิ่มเติมในส่วนที่อยู่นอกขอบเขตของหนึ่งการประดิษฐ์ นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงความเหมาะสมของบทสรุปการประดิษฐ์และชื่อการประดิษฐ์ด้วย
- ตรวจสอบถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในการร่างรายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถือสิทธิ หรือรูปเขียน
- ตรวจค้นความใหม่จากการงานที่มีปรากฏอยู่แล้วที่เกี่ยวข้อง (prior art) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับคำขอประดิษฐ์ที่จะขอรับการคุ้มครอง โดยจะทำการตรวจค้นจากการประดิษฐ์ที่ได้เปิดเผยไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ต่อ

สาธารณชนก่อนวันที่ยื่นคำขอรับความคุ้มครองนั้นมีความใหม่ (New) และมีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive Step) หรือไม่

- จัดทำรายละเอียดที่ตรวจค้นเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับคุณสมบัติของการประดิษฐ์ว่ามีความใหม่ ขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรม และคำขอนั้นได้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่สนธิสัญญากำหนดหรือไม่

2. การจัดเตรียมรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (Preparing the international search report)

เมื่อองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) ทำการตรวจค้นคำขอเสร็จแล้ว ก็ จะจัดทำรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) ภายใน 3 เดือนหลังจากที่ได้รับสำเนาคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศสำหรับการตรวจค้น โดยในรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) จะแสดงถึงรายละเอียดของเอกสารต่างๆ ที่ได้ทำการตรวจค้นพบ และมีการระบุด้วยว่า เอกสารที่ตรวจค้นพบนั้นเกี่ยวข้องกับข้อถ้อยสิทธิข้อใดบ้างใน 3 ประเด็นที่เกี่ยวกับคุณสมบัติในการขอรับสิทธิบัตรกล่าวคือ ความใหม่ ขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นและความสามารถในการประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรม

ในรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) จะไม่มีการแสดงความคิดเห็น เหตุผล ข้อโต้แย้งต่างๆ ใดๆ จากเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจค้น

3. การจัดทำความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร (Written Opinion)

สำหรับคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่ยื่นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2004 เป็นต้นมา องค์กรที่มีอำนาจตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) จะมีการจัดทำความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย (Written Opinion) ด้วย โดยจัดทำไปพร้อมกับรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) ซึ่ง Written Opinion นี้เป็นรายงานความเห็นเบื้องต้น (preliminary and non-binding opinion) ของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศว่าเมื่อพิจารณาจากรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) แล้ว คำขอสิทธิบัตรที่ทำการตรวจค้นนั้นมีความใหม่ ขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมหรือไม่ ซึ่ง Written Opinion นี้จะ

ช่วยให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรทำความเข้าใจรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) ได้ดียิ่งขึ้น และยังช่วยให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรสามารถประเมินโอกาสที่คำขอสิทธิบัตรนั้นจะสามารถได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าโอกาสที่จะได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรนั้นมีน้อย ผู้ขอรับสิทธิบัตรสามารถที่จะเพิกถอนคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศได้ตั้งแต่ขั้นตอนนี้ ซึ่งจะ ทำให้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

หลังจากที่มีการจัดทำ Written Opinion เสร็จแล้ว จะมีการจัดส่งรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) พร้อมทั้ง Written Opinion ให้แก่สำนักงานสากล (International Bureau) และผู้ขอรับสิทธิบัตรทันทีซึ่งผู้ขอรับสิทธิบัตรจะได้รับรายงานทั้งสองฉบับนี้ภายใน 3 เดือนหลังจากวันที่สำนักงานที่มีหน้าที่ตรวจค้นได้รับสำเนาคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศสำหรับการตรวจค้น

สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้เปิดโอกาสให้ผู้ขอสามารถยื่นคำร้องแสดงความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ (informal comments) ต่อสำนักงานสากล (IB) ได้ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ขอในการโต้แย้งต่อ Written Opinion ได้หากว่าผู้ขอไม่เลือกที่จะให้มีการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination) แต่อย่างไรก็ตาม การยื่นโต้แย้งอย่างเป็นทางการนั้นสามารถทำได้โดยยื่นต่อองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPEA) เท่านั้น

เมื่อสำนักงานสากล (IB) ได้รับรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) แล้ว ก็จะจัดส่งสำเนาของคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศทั้งหมดพร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบระหว่างประเทศให้แก่ประเทศสมาชิกที่ผู้ขอประสงค์จะขอรับความคุ้มครอง (Designated Offices) ต่อไป ส่วนผู้ขอเมื่อได้รับรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศแล้ว ผู้ขอมีสิทธิที่จะตัดสินใจว่าจะดำเนินการกับคำขอสิทธิบัตรนั้นต่อไป หรือจะขอถอนคำขอรับสิทธิบัตร หรือหากประสงค์จะขอแก้ไขคำขอรับสิทธิบัตร ก็ให้ดำเนินการยื่นแก้ไขต่อสำนักงานสิทธิบัตรที่รับคำขอ โดยยื่นผ่านทางสำนักงานสากล (IB)

ในกรณีที่เนื้อหาของคำขอเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ทำการตรวจค้นให้ หรือในกรณีที่รายละเอียดการประดิษฐ์ ขัดถือสิทธิ และรูปเขียนไม่เป็นไปตามที่กำหนด องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) จะไม่จัดทำรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศให้ ซึ่งการไม่จัดทำดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของคำขอ เพียงแต่ว่าองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination Authority, IPEA) จะไม่สามารถนำรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศนั้นไปใช้ในการทำความเข้าใจได้เท่านั้น

หากผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่ประสงค์ที่จะยื่นคำร้องเพื่อดำเนินการในขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination) สำนักงานสากล (International Bureau) จะใช้ Written Opinion ที่ออกโดยองค์กรที่มีอำนาจตรวจค้น (ISR) เป็นพื้นฐานในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Report on Patentability (Chapter I), IPRP) ซึ่งจะถูกจัดส่งไปยังสำนักสิทธิบัตรที่เลือกไว้ว่าจะขอรับความคุ้มครอง (Designated Offices) รวมถึงความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ (informal comments) ต่อรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) ที่ผู้ขอยื่นคำร้องต่อสำนักงานสากล (IB) เข้าไปด้วย โดยรายงานผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศนี้ (International Preliminary Report on Patentability (Chapter I), IPRP) จะเปิดเผยต่อสาธารณชนหลังจาก 30 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรก (priority date)

ค. กระบวนการประกาศโฆษณาระหว่างประเทศ (International Publication)

การประกาศโฆษณาระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดเผยการประดิษฐ์ และแจ้งขอบเขตของการคุ้มครองที่ประสงค์จะรับแก่สาธารณชน ซึ่งตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้กำหนดไว้ว่า เมื่อองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) ได้ตรวจค้นระหว่างประเทศเสร็จแล้ว คำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศจะได้รับการประกาศโฆษณาระหว่างประเทศ โดยสำนักงานสากล (IB) ต่อไปในรูปแบบและภาษาที่กำหนด

หลังจากวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2006 เป็นต้นมา การประกาศโฆษณาระหว่างประเทศ จะจัดทำใน PCT Gazette ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (electronic format) เท่านั้น ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกคือ www.wipo.int/pctbd หรือสามารถติดต่อโดยตรงต่อสำนักงานสากลเพื่อขอรับ PCT Gazette ในรูปแบบซีดีรอม

ประกาศโฆษณาระหว่างประเทศจะประกอบไปด้วยสำเนาคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (ประกอบด้วย รายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถือสิทธิและรูปเขียน) กับรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) หากไม่มีการจัดทำรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศก็ต้องโฆษณาคำประกาศนั้นไปด้วย และถ้ามีการแก้ไขก็ต้องประกาศโฆษณาด้วยเช่นกัน

การประกาศโฆษณาใน PCT Gazette นั้นจะประกาศโฆษณากันทุกสัปดาห์ หากการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศนั้นยื่นเป็นภาษาเหล่านี้ คือภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น จีน สเปน อารบิก หรือรัสเซีย การประกาศโฆษณาจะจัดทำเป็นภาษาที่ใช้ยื่น พร้อมทั้งมีการ

จัดทำคำแปลภาษาอังกฤษสำหรับรายงานผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ ชื่อการประดิษฐ์ และบทสรุปการประดิษฐ์ และประกาศพร้อมกันด้วยสำหรับคำขอสิทธิบัตรที่เป็นภาษาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษ

การประกาศโฆษณาระหว่างประเทศจะเริ่มมีผลเมื่อสิ้นสุดระยะเวลา 18 เดือนหลังจากวันที่ยื่นคำขอครั้งแรกทันที (priority date) ซึ่งสำนักงานสากล (IB) จะแจ้งให้ผู้ขอและสำนักงานสิทธิบัตรที่ผู้ขอประสงค์จะขอรับความคุ้มครองทราบถึงการประกาศโฆษณาระหว่างประเทศในวันเดียวกับที่ประกาศพร้อมทั้งจัดส่งสำเนาคำขอ และรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศ ซึ่งในทางปฏิบัติถือว่าการประกาศโฆษณาใน PCT Gazette เป็นการแจ้งต่อสำนักงานสิทธิบัตรดังกล่าว

หากคำขอสิทธิบัตรนั้นยื่นเป็นภาษาอื่นนอกเหนือจาก 8 ภาษาที่กล่าวมาแล้ว แต่เป็นภาษาที่ยอมรับโดยองค์กรที่มีอำนาจการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) ผู้ขอรับสิทธิบัตรจะต้องจัดทำคำแปลของคำขอสิทธิบัตรให้เป็นภาษาที่ยอมรับในการประกาศโฆษณานั้นก็คือ 1 ใน 8 ภาษาที่กล่าวมาแล้ว และคำขอสิทธิบัตรนั้นจะได้รับการประกาศโฆษณาเป็นภาษาที่แปลมาเพียงภาษาเดียวเท่านั้น

สำหรับแต่ละคำขอสิทธิบัตรที่ได้มีการประกาศโฆษณานั้นจะมีหมายเลขประกาศโฆษณาของแต่ละคำขอ โดยจะขึ้นต้นด้วย WO และตามมาด้วยปีที่ได้รับการประกาศโฆษณาและเลขลำดับการประกาศโฆษณา เช่น WO 2004/123456

เมื่อการประกาศโฆษณาระหว่างประเทศสมบูรณ์แล้ว ผู้ขอก็สามารถเข้าสู่ขั้นตอนภายในประเทศ (National Phase) ได้เว้นแต่ผู้ขอจะยื่นคำร้องขอตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination, IPE) ต่อไป

ง. กระบวนการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination)

การตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ เป็นขั้นตอนระหว่างประเทศที่เป็นทางเลือกสำหรับผู้ขอสิทธิบัตรซึ่งประสงค์จะให้มีการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ จะต้องมีการยื่นคำร้อง (Demand) แยกต่างหากจากคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศภายในเดือนที่ 19 นับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรไว้ครั้งแรก โดยคำร้องขอตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศจะต้องเป็นไปตาม

รูปแบบและภาษาที่กำหนด อีกทั้งยังต้องชำระค่าธรรมเนียมสำหรับการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ และยื่นคำร้องดังกล่าวต่อสำนักงานสิทธิบัตรที่รับคำขอ (RO)

การตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศจะดำเนินการโดยองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination Authority, IPEA) ซึ่งปัจจุบันสำนักงานสิทธิบัตรที่มีอำนาจในการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ มี 12 แห่งเช่นเดียวกับองค์กรที่มีหน้าที่ในการตรวจค้นระหว่างประเทศ ดังนี้

1. สำนักงานสิทธิบัตรออสเตรเลีย	7. สำนักงานสิทธิบัตรสเปน
2. สำนักงานสิทธิบัตรออสเตรเลีย	8. สำนักงานสิทธิบัตรสวีเดน
3. สำนักงานสิทธิบัตรจีน	9. สำนักงานสิทธิบัตรสหรัฐอเมริกา
4. สำนักงานสิทธิบัตรแห่งยุโรป	10. สำนักงานสิทธิบัตรแห่งสาธารณรัฐเกาหลี
5. สำนักงานสิทธิบัตรญี่ปุ่น	11. สำนักงานสิทธิบัตรแคนาดา
6. สำนักงานสิทธิบัตรรัสเซีย	12. สำนักงานสิทธิบัตรฟินแลนด์

ใบคำร้อง (Demand) ต้องระบุถึงประเทศสมาชิกที่ผู้ขอประสงค์จะนำผลของการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศไปใช้ (Elected States) ซึ่งอาจจะเป็นประเทศเดียวกัน หรือเพิ่มเติมจากที่เลือกไว้ในคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศก็ได้ จากนั้นสำนักงานที่มีหน้าที่รับคำขอ (RO) จะส่งคำร้องนั้นให้องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบระหว่างประเทศ (IPEA) และการดำเนินการตรวจสอบจะเริ่มขึ้น ณ วันที่องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบระหว่างประเทศ (IPEA) ได้รับคำร้อง

เมื่อองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศได้รับคำร้องจากสำนักงานที่รับคำขอแล้ว จะเริ่มดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้นโดยแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบเบื้องต้น

- พิจารณาถึงความเป็นเอกภาพของการประดิษฐ์ (Unity of Invention) ของข้อถือสิทธิ (claims) พร้อมกับเสนอทางเลือกให้แก่ผู้ขอในกรณีที่เห็นว่าข้อถือสิทธินั้นไม่เป็นไปตามหลักดังกล่าว อันได้แก่ การขอให้ผู้ขอตัดข้อถือสิทธิที่อยู่นอกขอบเขตที่จะขอรับความคุ้มครองออกไป หรือให้ชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มในส่วนที่อยู่นอกขอบเขต หากผู้ขอไม่ปฏิบัติตาม องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศจะจัดทำรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศเพียงแค่ส่วนที่อยู่ในขอบเขตเท่านั้น

- พิจารณาคุณสมบัติของการประดิษฐ์ที่นำมาขอรับความคุ้มครองอันประกอบด้วย ความเป็นใหม่ (Novelty) ขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step) และการมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ทางอุตสาหกรรมได้ (Industrial Applicable)
- พิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปรากฏอยู่แล้วซึ่งได้อ้างไว้ในรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศ (International Search Report, ISR) ทั้งหมดและที่เพิ่มเติมเข้ามาภายหลัง
- พิจารณาถึงความชัดเจนของรายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถือสิทธิและรูปเขียน และการได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากรายละเอียดการประดิษฐ์ต่อข้อถือสิทธิ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ก็จะมีการตรวจสอบเพียงข้อถือสิทธิที่เป็นไปตามที่กำหนดไว้เท่านั้น

2. การจัดทำรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Report on Patentability, IPRP)

การจัดทำรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPRP) จะเริ่มขึ้นเมื่อองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) ได้จัดทำความคิดเห็นเรียบร้อยแล้ว ซึ่งในรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศจะประกอบด้วยเอกสารอ้างอิงที่สนับสนุนเหตุผลในการทำความเข้าใจ (Non-binding Opinion) และข้อสังเกตอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบ และแสดงถึงว่าข้อถือสิทธิของการประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรมีคุณสมบัติที่จะนำมาขอรับสิทธิบัตรได้หรือไม่ ซึ่งในรายงานจะต้องไม่ปรากฏถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงการประดิษฐ์ตามคำขอนั้นสามารถหรือไม่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ตามกฎหมายสิทธิบัตรของประเทศสมาชิกใด

เมื่อองค์กร IPEA จัดทำรายงานการตรวจสอบระหว่างประเทศเรียบร้อยแล้ว ก็จะจัดส่งรายงานนั้นไปยังสำนักงานสากลและผู้ขอรับสิทธิบัตรภายใน 28 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรกและสำนักงานสากลจะส่งรายงานดังกล่าวไปยังสำนักสิทธิบัตรของแต่ละประเทศสมาชิกที่เลือกไว้ว่าจะขอรับความคุ้มครอง (elected states) ต่อไป ซึ่งขั้นตอนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะใช้เวลาทั้งสิ้น 30 เดือน (ในบางประเทศอาจจะมีมากกว่านั้น) โดยกำหนดเวลาของประเทศต่างๆ นั้นแสดงดังภาคผนวก

รายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPRP Chapter II) นี้จะช่วยให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรได้ประเมินโอกาสและความเป็นไปได้ในการที่คำขอสิทธิบัตรนั้นจะได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรก่อนที่จะดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนต่อไปนั่นคือขั้นตอนการยื่นคำสิทธิบัตรในแต่ละประเทศ

(National Phase) ซึ่งหากผู้ขอรับสิทธิบัตรประเมินจากรายงานผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศแล้วเห็นว่ามีโอกาสน้อยที่จะได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตร ก็สามารถที่จะหยุดการดำเนินการเพื่อขอรับความคุ้มครองในแต่ละประเทศซึ่งจะช่วยให้ผู้ขอไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในขั้นตอนต่อไป โดยที่รู้อยู่แล้วในเบื้องต้นว่าโอกาสที่จะได้รับสิทธิบัตรมีน้อยมาก ซึ่งในการตัดสินใจที่จะดำเนินการอย่างไรนั้นควรคำนึงถึงคุณค่าทางเทคนิคและประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เป็นสำคัญ

4.1.7.2 ขั้นตอนภายในประเทศ (National Phase)

หลังจากที่ผู้ขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรได้รับผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) และ/หรือ ผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPRP) แล้ว หากผู้ขอรับความคุ้มครองพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่คำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศนี้จะมีคุณสมบัติที่จะสามารถได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรได้ ผู้ขอรับสิทธิบัตรจะได้จัดส่งคำขอรับสิทธิบัตรนั้นไปยังสำนักสิทธิบัตรในแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกเพื่อดำเนินเข้ากระบวนการตรวจสอบตามกฎหมายของแต่ละประเทศต่อไปภายใน 30 หรือ 31 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรก (Priority date) ซึ่งจะต้องยื่นคำร้องเพื่อขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในแต่ละประเทศที่เลือกไว้ โดยคำขอที่ยื่นเข้ามานี้จะเรียกว่า “คำขอจดทะเบียนภายในประเทศ” (National Application) ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดรวมถึงการตรวจสอบจะเป็นขั้นตอนตามปกติในการยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรภายในประเทศของแต่ละประเทศ

สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ไม่ได้ทำการออกสิทธิบัตรระหว่างประเทศให้แก่ผู้ขอรับคำขอสิทธิบัตร เพราะในท้ายที่สุดการดำเนินการในขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การปฏิเสธหรือการออกสิทธิบัตรให้แก่ผู้ขอรับสิทธิบัตร ซึ่งเป็นอำนาจและเป็นไปตามกฎหมายสิทธิบัตรภายในแต่ละประเทศ โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับผลของการตรวจค้นหรือตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ แต่ทั้งนี้ผู้ขอจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและกระทำภายในระยะเวลาที่สนธิสัญญากำหนดไว้

ผู้ขอจะต้องจัดส่งสำเนาคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศพร้อมกับคำแปลเป็นภาษาราชการของประเทศนั้นๆ และค่าธรรมเนียมภายในประเทศต่อสำนักสิทธิบัตรที่ประสงค์จะได้รับคุ้มครอง หลังสิ้นระยะเวลา 30 หรือ 31 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรเป็นครั้งแรก (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ)

หากผู้ขอเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาหรือในกฎหมายสิทธิบัตรของแต่ละประเทศที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองภายในระยะเวลาที่กำหนด จะส่งผลให้ผลทางกฎหมายของการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศในประเทศดังกล่าวสิ้นสุดลง ซึ่งมีผลคล้ายกับการเพิกถอนคำขอสิทธิบัตรภายในประเทศ

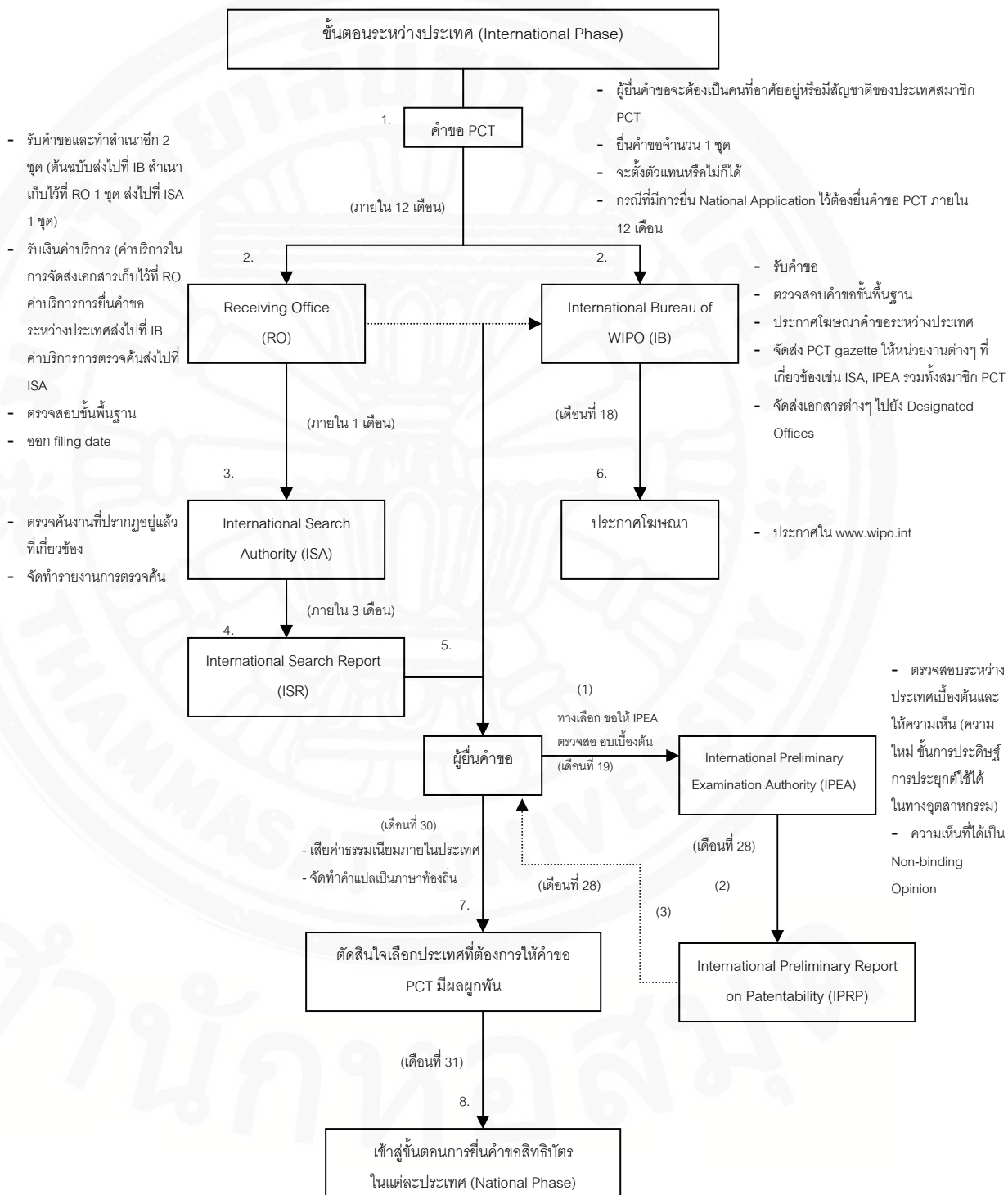
เมื่อผู้ขอเข้าสู่ขั้นตอนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในแต่ละประเทศ (National phase) แล้ว จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในประเทศนั้นๆ เช่น การจัดเตรียมเอกสารต่างๆ เช่น หนังสือมอบอำนาจหรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ค่าแปลของรายละเอียดการประดิษฐ์ และเอกสารอื่นๆ เป็นภาษาราชการของประเทศนั้นๆ รวมถึงการแต่งตั้งตัวแทนสิทธิบัตร (Patent Agent) เพื่อดำเนินการแทนผู้ขอรับสิทธิบัตร เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อผู้ขอได้ยื่นคำขอสิทธิบัตรภายในประเทศพร้อมทั้งได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้แล้ว สำนักงานสิทธิบัตรของแต่ละประเทศที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครอง จะบันทึกหมายเลขคำขอภายในประเทศ (Application Number) ให้แก่ผู้ขอ พร้อมทั้งเริ่มดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ ตามกฎหมายของแต่ละประเทศ ซึ่งในขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การปฏิเสธหรือออกคู่มือสิทธิบัตรให้แก่ผู้ขอ

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นสามารถแสดงแผนภาพขั้นตอนและกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.4

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินการภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

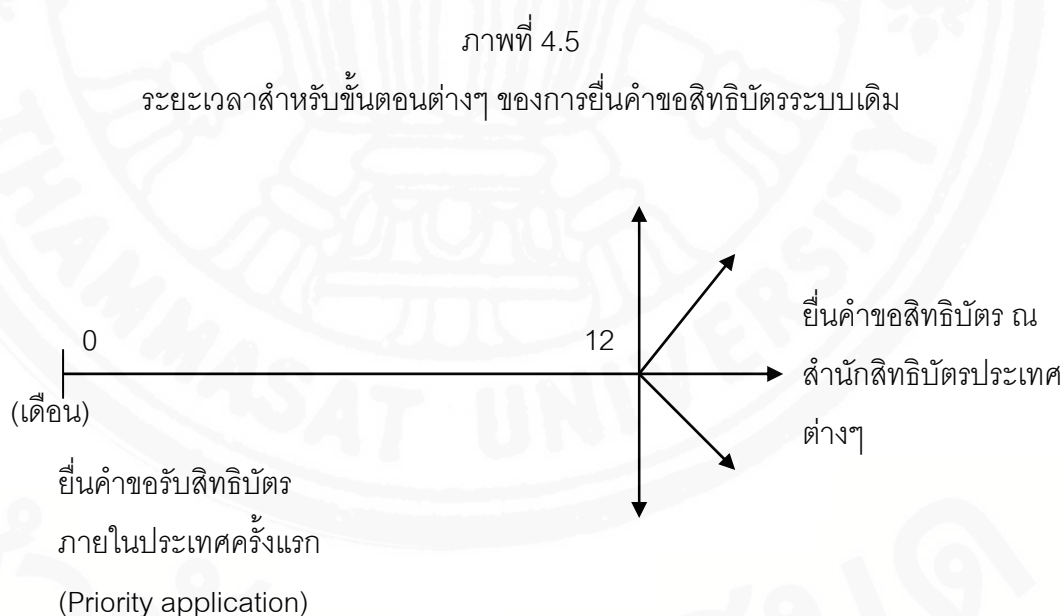

จากภาพที่ 4.4 แสดงแผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ตามกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) รวมทั้งหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถให้เข้าใจและเห็นภาพขั้นตอนต่างๆ ได้มากขึ้น

4.1.8 การเปรียบเทียบระยะเวลาการยื่นคำขอสิทธิบัตรตามระบบเดิมกับตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร เมื่อเปรียบเทียบกับการขอรับความคุ้มครองที่ประเทศไทยปฏิบัติอยู่นั้น สามารถแสดงให้เห็นเป็นแผนภาพที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างได้ดังต่อไปนี้

4.1.8.1 ระยะเวลาการยื่นคำขอสิทธิบัตรตามระบบเดิม

จากภาพที่ 4.5 แสดงให้เห็นถึงระยะเวลาในการดำเนินการยื่นคำขอสิทธิบัตรตามระบบเดิมที่ประเทศไทยปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้ จะเห็นว่าเมื่อผู้ขอรับสิทธิบัตรยื่นคำขอสิทธิบัตรภายในประเทศเป็นครั้งแรกแล้ว จะมีระยะเวลา 12 เดือนในการที่จะพิจารณาว่าต้องการให้คำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ขึ้นเดียวกันนี้ได้รับการคุ้มครองในประเทศใดบ้าง ซึ่งผู้ขอรับสิทธิบัตรจะยังไม่

มีเอกสารหรือข้อมูลใดๆ ที่จะมาสนับสนุนหรือสร้างความมั่นใจได้ว่าคำขอสิทธิบัตรนี้จะมีโอกาสได้รับความคุ้มครองมากน้อยเพียงใด

เมื่อยื่นคำขอไปแล้วก็ต้องชำระค่าธรรมเนียมของการยื่นรวมทั้งค่าแปลเอกสารต่างๆ เป็นภาษาท้องถิ่นในทุกประเทศภายใน 12 เดือน และจะต้องเตรียมเอกสารต่างๆ ตามที่สำนักสิทธิบัตรแต่ละประเทศต้องการ มีการตรวจค้น และตรวจสอบของแต่ละประเทศ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ซ้ำซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วการยื่นคำขอสิทธิบัตรต่างประเทศ นักประดิษฐ์จะต้องติดต่อให้ตัวแทนสิทธิบัตรเป็นผู้ดำเนินการแทน และนักประดิษฐ์จะมาเร่งดำเนินการในช่วงใกล้จะครบกำหนด 12 เดือน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปอย่างเร่งรีบทั้งแก่นักประดิษฐ์เองและตัวแทนสิทธิบัตร

4.1.8.2 ระยะเวลาในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ผู้ขอที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรกในประเทศใดๆ ที่เป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีสฯ หรือประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) แม้ประเทศนั้นจะไม่ได้เป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีสก็ตาม ไว้ก่อนการยื่นคำขอตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ผู้ขอจะต้องยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ภายใน 12 เดือนนับจากวันที่ได้ยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศอื่นเป็นครั้งแรก โดยอาศัยหลักการถือสิทธิย้อนหลัง (Right of priority) ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงปารีสฯ (แสดงในภาคผนวก) พร้อมทั้งต้องแจ้งการยื่นคำขอครั้งแรกดังกล่าวไว้ในคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศด้วยและผู้ขอจะต้องจัดส่งเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายในเวลา 16 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอเป็นครั้งแรก แก่สำนักงานสิทธิบัตรที่รับคำขอ หรือสำนักงานสากล

เมื่อองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) ได้รับสำเนาตรวจค้นและค่าธรรมเนียมการตรวจค้น (Search fee) จากสำนักสิทธิบัตรที่รับคำขอแล้ว (ประมาณ 1 เดือนหลังจากวันที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ) องค์กร ISA จะเริ่มดำเนินการตรวจค้นและจัดทำรายงานการตรวจค้น (ISR) แก่สำนักงานสากลและผู้ขอภายใน 16 เดือน นับจากวันที่ได้ยื่นคำขอในประเทศอื่นเป็นครั้งแรก

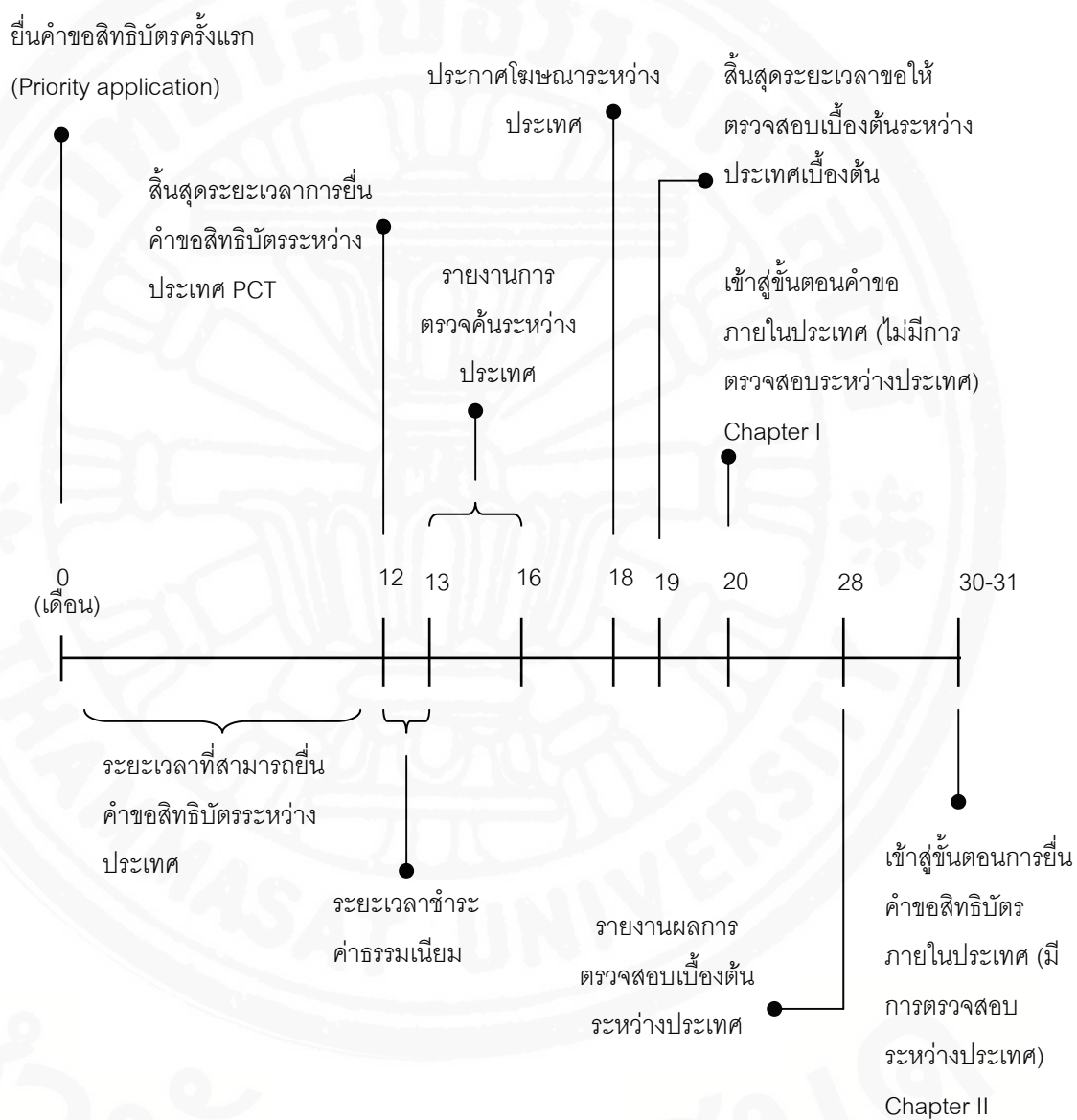
หลังจากนั้น สำนักงานสากล (IB) จะทำการประกาศโฆษณาระหว่างประเทศหลังจากสิ้นสุด 18 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอในประเทศอื่นเป็นครั้งแรก

หากผู้ขอประสงค์ที่จะให้มีการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ ผู้ขอจะต้องทำคำร้อง (Demand) ต่อองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPEA) ภายในเดือนที่ 19 โดยนับจากวันที่ยื่นคำขอในประเทศอื่นเป็นครั้งแรก (Priority date) และเมื่อองค์กร IPEA ได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ก็จะเริ่มทำการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศซึ่งจะทำการตรวจสอบเบื้องต้น พร้อมทั้งจัดทำรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศส่งต่อสำนักงานสากล (IB) และผู้ขอ ภายใน 28 เดือน นับจากวันที่ยื่นคำขอในประเทศอื่นเป็นครั้งแรก หรือภายใน 6 เดือนนับจากวันที่จ่ายค่าธรรมเนียมตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ หรือนับจากวันที่องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ ได้รับคำแปลของคำขออธิปไตยระหว่างประเทศ ในกรณีที่ใช้ภาษาที่ใช้ในคำขออธิปไตยระหว่างประเทศไม่ได้ใช้ภาษาที่ประกาศโฆษณาระหว่างประเทศ หรือ องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศไม่ยอมรับภาษานั้น

เมื่อองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศได้จัดส่งรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศถึงผู้ขอแล้ว ผู้ขอสามารถที่จะยื่นคำร้องขอเข้าสู่ขั้นตอนภายในประเทศภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ นั่นคือภายในเดือนที่ 30 หรือ 31 (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของสำนักสิทธิบัตรแต่ละประเทศ) นับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรไว้ในครั้งแรก

ภาพที่ 4.6

ระยะเวลาและขั้นตอนต่างๆ ของการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ตารางที่ 4.1

ระยะเวลาของขั้นตอนต่างๆ ในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

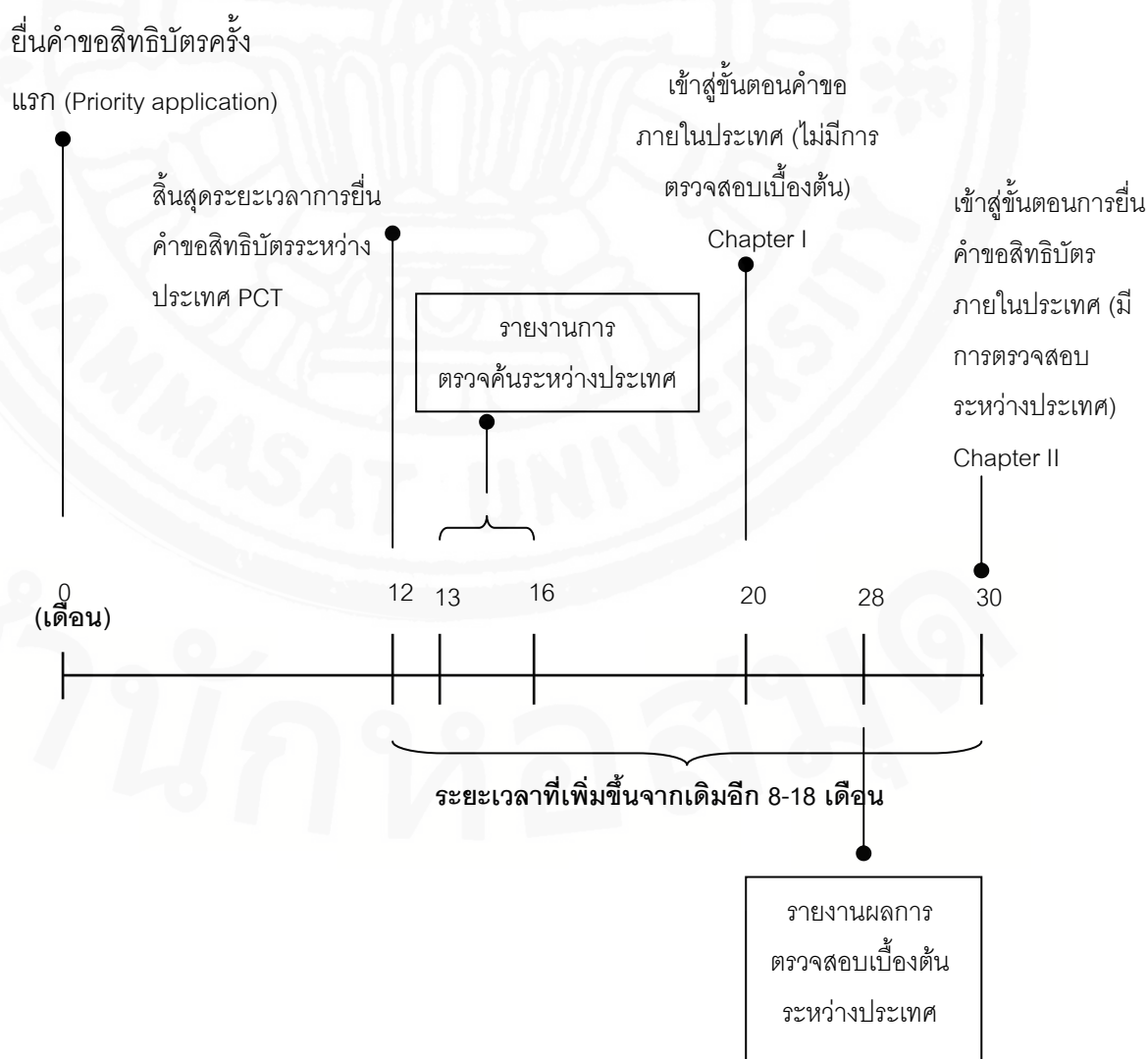
เดือนที่	ขั้นตอน
0	ยื่นคำขอสิทธิบัตรภายในประเทศ ณ สำนักงานสิทธิบัตรประเทศใด ประเทศหนึ่งที่เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)
12	ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Patent Application) ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ภายใน 12 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรก (priority date)
16	องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) ทำการตรวจค้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งออกรายงานการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) และรายงานความเห็น (Written Opinion)
18	สำนักงานสากลดำเนินการประกาศโฆษณาระหว่างประเทศ
19	ผู้ขอรับสิทธิบัตรพิจารณาว่าจะดำเนินยื่นคำร้องเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศหรือไม่ - ถ้าไม่ต้องการก็พิจารณาดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนยื่นคำขอสิทธิบัตรภายในประเทศ (National Phase) - ถ้าต้องการก็ดำเนินการยื่นคำร้อง (Demand) เพื่อให้มีการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศต่อไป
28	ได้รับรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องให้มีการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ)
30	หลังจากได้รับรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศแล้ว ผู้ขอรับสิทธิบัตรว่าต้องการให้คำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศนี้มีผลคุ้มครองในประเทศสมาชิกใดบ้างและดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนภายในประเทศต่อไปภายในเดือนที่ 30

จากภาพที่ 4.6 และตารางที่ 4.1 นั้น แสดงให้เห็นถึงระยะเวลาของขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) จะเห็นว่าความแตกต่างจากระบบการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรเดิมที่เห็นได้ชัด คือ ระยะเวลาของทั้งกระบวนการจะเพิ่มขึ้นจากการยื่นคำขอสิทธิบัตรในระบบเดิมออกไปอีก 8-18

เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรในครั้งแรก ซึ่งเป็นการเพิ่มระยะเวลาในการตัดสินใจของผู้ขอรับสิทธิบัตรว่าจะขอรับความคุ้มครองการประดิษฐ์นั้นๆ ที่ประเทศใดบ้างอันเป็นการยืดระยะเวลาในการเกิดค่าใช้จ่ายต่างๆ อีกด้วย ที่สำคัญยังมีผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) และผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPRP) เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรประเมินถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในการที่การประดิษฐ์นั้นๆ จะได้รับการจดสิทธิบัตรหรือไม่ ถ้าพิจารณาจากรายงานทั้งสองฉบับแล้วเห็นว่ามีโอกาสน้อยก็สามารถหยุดการดำเนินการต่างๆ ได้ตั้งแต่นั้นขึ้นตอนนี้ เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ ในขั้นตอนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระดับประเทศ โดยผลสุดท้ายก็อาจจะไม่ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตร

ภาพที่ 4.7

ภาพแสดงความแตกต่างของระยะเวลาและขั้นตอนต่างๆ ของการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) จากระบบเดิม

4.1.9 ค่าใช้จ่ายในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ค่าใช้จ่ายของการยื่นคำขอสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรนั้นจะแบ่งออกเป็นสองส่วนหลักคือ

1. ค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศในขั้นตอนระหว่างประเทศ (International Phase)
2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเข้าสู่การขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในแต่ละประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครองในขั้นตอนภายในประเทศ (National Phase) ซึ่งค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ขอสิทธิบัตรจะต้องจ่ายอยู่แล้วในกรณีที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรตามระบบเดิม

แต่อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรและการดำเนินการต่างๆ ของแต่ละคำขอนั้นจะแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

- สาขาเทคโนโลยี (Field of technology)
- ลักษณะของการประดิษฐ์ (Nature of the invention)
- ความยาวของคำขอสิทธิบัตร (Length of the patent application)
- จำนวนข้อถ้อยสิทธิ (Number of Claims)
- อัตราค่าบริการของตัวแทนสิทธิบัตร (Patent Agent's charge)
- จำนวนประเทศที่ต้องการคุ้มครอง (Number of countries to be covered)
- ค่าใช้จ่ายในการแปลเอกสารต่างๆ เป็นภาษาราชการของแต่ละประเทศ (Translation costs)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอตัวอย่างค่าธรรมเนียมราชการพื้นฐานในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศในขั้นตอนระหว่างประเทศ (International Phase) สำหรับการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Patent Application) ของสำนักงานสิทธิบัตรที่มีอำนาจรับคำขอ (Receiving Office, RO) บางแห่ง ซึ่งรวมค่าธรรมเนียมทั้ง 4 ประเภทคือ

1. ค่าธรรมเนียมการดำเนินการ (Transmittal fee)
2. ค่าธรรมเนียมระหว่างประเทศ (International filing fee)
3. ค่าธรรมเนียมการตรวจค้น (Search fee)

4. ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination fee) แบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ

- Preliminary examination fee คือค่าธรรมเนียมที่กำหนดโดยองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้น (ISR) แต่ละแห่งเพื่อเป็นค่าธรรมเนียมสำหรับการทำการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศและการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Report on Patentability (Chapter II of PCT), IPRP (Chapter II of PCT))
- Handling fee คือค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บโดยสำนักงานสากล (International Bureau) เพื่อเป็นค่าธรรมเนียมในการดำเนินการต่างๆ รวมทั้งการแปล IPRP (Chapter II of PCT) เป็นภาษาอังกฤษ (ในกรณีที่ต้องมีการแปล)

ตารางที่ 4.2

ค่าธรรมเนียมราชการของ Transmittal fee และ International filing fee ของการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศของสำนักสิทธิบัตรที่มีอำนาจรับคำขอบางแห่ง

สำนักงานสิทธิบัตรที่มี หน้าที่รับคำขอ (Receiving Office)	Transmittal fee		International filing fee	
	ค่าธรรมเนียม ราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุลเงิน บาท)	ค่าธรรมเนียมราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุลเงิน บาท)
Austria (AT)	EUR 50.00	THB 2,400.00	EUR 900.00	THB 43,200.00
Australia (AU)	AUD 100.00	THB 2,880.00	AUD 1,435.00	THB 41,328.00
Canada (CA)	CAD 300.00	THB 10,050.00	CAD 1,273.00	THB 42,645.50
China (CN)	CNY 500.00	THB 2,350.00	CHF 1,400.00	THB 42,560.00
Germany (DE)	EUR 90.00	THB 4,320.00	EUR 900.00	THB 43,200.00
European Patent Office (EP)	EUR 105.00	THB 5,040.00	EUR 900.00	THB 43,200.00
International Bureau (IB)	CHF 100.00	THB 3,040.00	CHF 1,400.00	THB 42,560.00
India (IN)	INR 8,000.00	THB 6,400.00	USD 1,086.00	THB 40,725.00
Indonesia(ID)	IDR 500,000.00	THB 2,150.00	CHF 1,400.00	THB 42,560.00

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ค่าธรรมเนียมราชการของ Transmittal fee และ International filing fee ของการยื่นคำขอ

สิทธิบัตรระหว่างประเทศของสำนักสิทธิบัตรที่มีอำนาจรับคำขอบางแห่ง

สำนักงานสิทธิบัตรที่มี หน้าที่รับคำขอ (Receiving Office)	Transmittal fee		International filing fee	
	ค่าธรรมเนียม ราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุลเงิน บาท)	ค่าธรรมเนียมราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุลเงิน บาท)
Japan (JP)	JPY 13,000.00	THB 4,225.00	JPY 121,800.00	THB 39,585.00
Mexico (MX)	USD 200.00	THB 7,500.00	CHF 1,400.00	THB 42,560.00
Philippines (PH)	PHP 3,500.00	THB 2,450.00	CHF 1,086.00	THB 33,014.40
Republic of Korea (KR)	KRW 45,000.00	THB 1,746.00	KRW 1,027,000.00	THB 39,847.60
Singapore (SG)	SGD 150.00	THB 3,600.00	SGD 1,834.00	THB 44,016.00
USA (US)	USD 300.00	THB 11,250.00	USD 1,086.00	THB 40,725.00
Vietnam(VN)	USD 150.00	THB 5,625.00	CHF 1,400.00	THB 42,560.00

ที่มา: PCT Newsletter No. 08/2006 August 2006, Homepage

<<http://www.wipo.int/pct/en>>

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศประจำวัน 16 สิงหาคม พ.ศ. 2549 จาก

Homepage <<http://www.bot.or.th>> (แสดงในภาคผนวก)

ตารางที่ 4.3

ค่าธรรมเนียมราชการการตรวจค้น (Search fee) ขององค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้น (ISR) ทั้ง 12 แห่ง

องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (International Searching Authority, ISA)	ค่าธรรมเนียมการตรวจค้น (Search fee)	
	ค่าธรรมเนียมราชการ (USD)	ค่าธรรมเนียมราชการ (แปลงเป็นสกุลเงินบาท)
Austria (AT)	241.00	9,037.50
Australia (AU)	908.00	34,050.00
Canada (CA)	1,365.00	51,187.50
China (CN)	260.00	9,750.00
European Patent Office (EP)	1,925.00	72,187.50
Spain (ES)	1,925.00	72,187.50
Finland (FI)	1,925.00	72,187.50
Japan (JP)	810.00	30,375.00
Korea (KR)	232.00	8,700.00
RU (Russia)	300.00	11,250.00
Sweden (SE)	1,925.00	72,187.50
USA (US)	1,000.00	37,500.00

ที่มา: PCT Newsletter No. 08/2006 August 2006,Homepage

<<http://www.wipo.int/pct/en>>

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศประจำวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2549 จาก
Homepage <<http://www.bot.or.th>> (แสดงในภาคผนวก)

ตารางที่ 4.4
ค่าธรรมเนียมราชการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination fee) ขององค์กรที่พิมพ์นี้ที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPEA) ทั้ง 12 แห่ง

	International Preliminary Examination fees					
	Preliminary examination fee		Handling fee		รวม	
	ค่าธรรมเนียม ราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุล เงินบาท)	ค่าธรรมเนียม ราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุล เงินบาท)	ค่าธรรมเนียม ราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุลเงิน บาท)
องค์กรที่พิมพ์นี้ที่ตรวจสอบเบื้องต้น ระหว่างประเทศ (IPEA)						
Austria (AT)	EUR 200.00	THB 9,600.00	EUR 129.00	THB 6,192.00	EUR 329.00	THB 15,792.00
Australia (AU)	AUD 550.00	THB 15,840.00	AUD 205.00	THB 5,904.00	EUR 755.00	THB 21,744.00
	AUD 1,000.00*	THB 28,800.00			EUR 1,000.00	THB 28,800.00
Canada (CA)	CAD 800.00	THB 26,800.00	CAD 182.00	THB 6,097.00	EUR 982.00	THB 32,897.00
China (CN)	CNY 1,500.00	THB 7,050.00	CHF 200.00	THB 940.00	EUR 1,700.00	THB 7,990.00
European Patent Office (EP)	EUR 1,595.00	THB 76,560.00	EUR 129.00	THB 6,192.00	EUR 1,724.00	THB 82,752.00
Spain (ES)	EUR 523.29	THB 25,117.92	EUR 129.00	THB 6,192.00	EUR 652.29	THB 31,309.92
Finland (FI)	EUR 550.00	THB 26,400.00	EUR 129.00	THB 6,192.00	EUR 679.00	THB 32,592.00
Japan (JP)	JPY 36,000.00	THB 11,700.00	JPY 17,400.00	THB 5,655.00	EUR 53,400.00	THB 17,355.00
Korea (KR)	KRW 225,000.00	THB 8,730.00	KRW 147,000.00	THB 5,703.60	EUR 372,000.00	THB 14,433.60

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (International Preliminary Examination fee) ขององค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPEA) ทั้ง 12 แห่ง

International Preliminary Examination fees						
องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPEA)	Preliminary examination fee		Handling fee		รวม	
	ค่าธรรมเนียม ราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุล เงินบาท)	ค่าธรรมเนียม ราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุล เงินบาท)	ค่าธรรมเนียม ราชการ	ค่าธรรมเนียม ราชการ (แปลงเป็นสกุลเงิน บาท)
RU (Russia)	USD 200.00	THB 7,500.00	USD 155.00	THB 5,812.50	EUR 355.00	THB 13,312.50
	USD 300.00*	THB 11,250.00			EUR 300.00	THB 11,250.00
Sweden (SE)	SEK 5,000.00	THB 26,000.00	SEK 1,210.00	THB 6,292.00	EUR 6,210.00	THB 32,292.00
USA (US)	USD 600.00	THB 22,500.00	USD 155.00	THB 5,812.50	EUR 755.00	THB 28,312.50
	USD 750.00*	THB 28,125.00			EUR 750.00	THB 28,125.00

* Preliminary examination fee ในกรณีของ AU, RU และ US จะมีค่าธรรมเนียมที่แพงขึ้น หากว่าสำนักงานสิทธิบัตรนั้นๆ ไม่ได้เป็นสำนักงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้น (ISA)

ที่มา: PCT Newsletter No. 08/2006 August 2006 Homepage <<http://www.wipo.int/pct/en>>

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศประจำปี 16 สิงหาคม พ.ศ. 2549 จาก <<http://www.bot.or.th>> (แสดงถึงภาคผนวก)

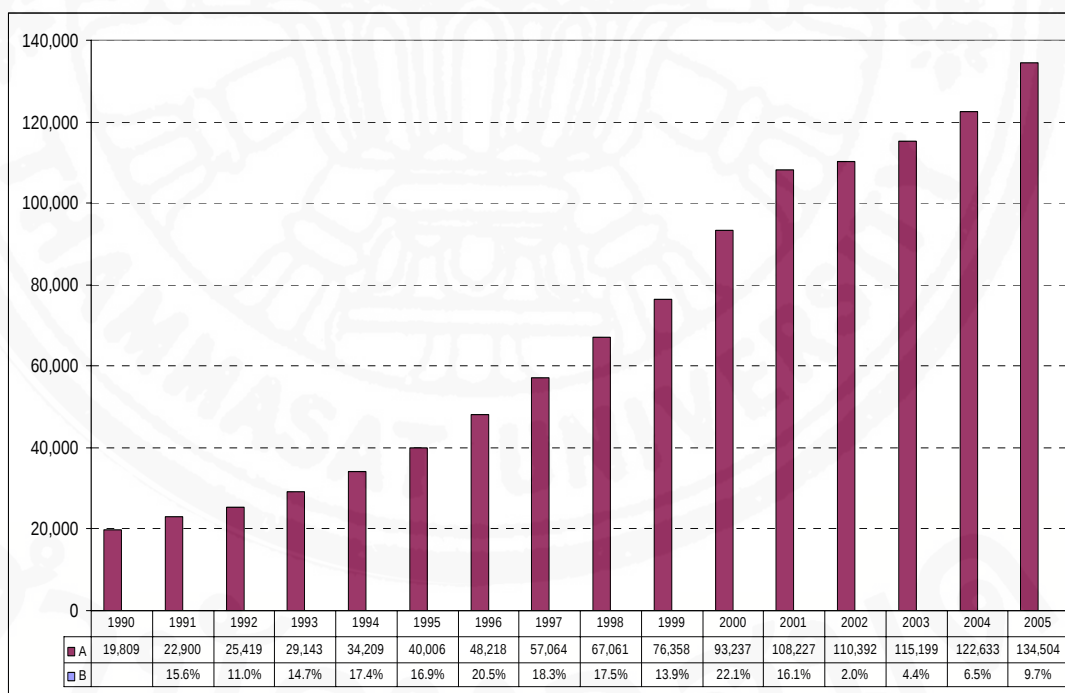
4.2 ข้อมูลสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

นับตั้งแต่สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 1978 เป็นต้นมา นั้น ได้มีจำนวนคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจากสถิติข้อมูลล่าสุด ณ ปี ค.ศ. 2005 จำนวนคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นผ่านสนธิสัญญา PCT ได้มีอัตราการขยายตัวจากปีก่อนหน้าอย่างมากโดยมีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศทั้งสิ้น 134,073 ฉบับ เพิ่มขึ้นจากจำนวนคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่ยื่นในปี ค.ศ. 2004 คิดเป็นร้อยละ 9.4 โดยมีข้อมูลสถิติในด้านต่างๆ ของการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่น่าสนใจดังนี้

4.2.1 จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจำแนกรายปี

ภาพที่ 4.8

กราฟแสดงจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990-2005

A – จำนวนคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (ฉบับ)

B – อัตราการขยายตัวของจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจากปีก่อนหน้า

ที่มา: WIPO Statistics, PCT Statistical Indicators Report, Annual Statistics 1978-2005,
As at May 2006, Homepage <<http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/index.html>>

จากภาพที่ 4.8 แสดงให้เห็นถึงจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจำแนกรายปี จะเห็นว่านับแต่ปี 1990 เป็นต้นมาจำนวนความนิยมในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Patent Application) ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยล่าสุดปี 2005 มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศทั้งสิ้น 134,504 ฉบับคิดเป็นอัตราการขยายตัวจากปีก่อนหน้าถึง 9.7% อันแสดงให้เห็นว่าได้มีความสนใจจากนักประดิษฐ์ต่างๆ ในการยื่นคำขอสิทธิบัตรผ่านสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) มากขึ้น

4.2.2 จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ จำแนกตามประเทศ

ตารางที่ 4.5

ตารางแสดงจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจำแนกตามประเทศตั้งแต่ปี 2000-2005
(พิจารณาจากที่อยู่ของผู้ขอรับสิทธิบัตรคนแรกในใบคำร้อง)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005 percent	2005 growth
EPC Member States ⁹	36,003	40,663	42,447	43,205	43,990	47,116	35.0%	7.1%
U.S.A.	38,007	43,055	41,294	41,024	43,385	45,452	33.8%	4.8%
Japan	9,567	11,904	14,063	17,414	20,262	24,800	18.4%	22.4%
Germany	12,582	14,031	14,326	14,662	15,214	15,981	11.9%	5.0%
France	4,138	4,707	5,089	5,172	5,181	5,710	4.1%	6.6%
United Kingdom	4,795	5,482	5,376	5,205	5,031	5,100	3.8%	1.4%
Netherlands	1,580	3,410	3,977	4,480	4,261	4,493	3.3%	5.4%
Republic of Korea	2,928	2,324	2,520	2,949	3,556	4,422	3.3%	24.4%
Switzerland	1,989	2,349	2,755	2,861	2,899	3,236	2.4%	11.6%
Sweden	3,091	3,421	2,990	2,612	2,846	2,839	2.1%	-0.2%
China	784	1,731	1,018	1,295	1,704	2,501	1.9%	46.8%
Canada	1,801	1,623	1,982	2,163	2,192	2,357	1.8%	7.5%
Italy	1,394	2,114	2,260	2,270	2,105	2,317	1.7%	10.1%
Australia	1,576	1,664	1,759	1,680	1,838	1,962	1.5%	6.7%
Finland	1,578	1,696	1,762	1,557	1,672	1,884	1.4%	12.7%
All Others	3,894	4,802	5,031	5,362	5,793	5,934	4.4%	2.4%
Total	93,240	108,227	110,392	115,199	122,633	134,506	100.0%	9.7%

ที่มา: WIPO Statistics, PCT Statistical Indicators Report, Annual Statistics 1978-2005, As at May 2006, Homepage <<http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/index.html>>

⁹ EPC member states คือ ประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพสิทธิบัตรยุโรป (European Patent Convention) อันประกอบด้วยประเทศสมาชิก 31 ประเทศ ดังแสดงในภาคผนวก ซึ่งตัวเลขในตารางที่ 4.5 นี้ แสดงทั้งรายการกลุ่มประเทศและรายประเทศด้วย

จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจำแนกตามประเทศ จะเห็นว่าในปี 2005 นั้น ประเทศที่มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศมากที่สุดคือ ประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 45,452 ฉบับ คิดเป็น 33.8% ของจำนวนคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศทั้งหมด ตามมาด้วยอันดับสองคือประเทศญี่ปุ่นจำนวน 24,800 ฉบับ คิดเป็น 18.4% ของจำนวนคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศทั้งหมด และประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส และอังกฤษ คิดเป็น 11.9% 4.1% และ 3.8% ตามลำดับ ซึ่งประเทศที่มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศในอันดับต้นๆ ของโลกนั้นล้วนแล้วแต่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยีทั้งสิ้น

เป็นที่น่าสังเกตคือประเทศกำลังพัฒนาในแถบเอเชียโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้และจีนนั้น ได้มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยในปี 2005 ญี่ปุ่นมีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศทั้งสิ้น 24,800 ฉบับ คิดเป็น 18.4% ของทั้งหมด เกาหลีใต้มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ 4,493 ฉบับ คิดเป็น 3.3% ของทั้งหมด และจีนมีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ 2,501 ฉบับ คิดเป็น 1.9% ของทั้งหมด โดยทั้งสามประเทศนั้นมีการยื่นคำขอที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าคิดเป็น 22.4% 24.4% และ 46.8% ตามลำดับ

ข้อมูลในตารางที่ 4.5 นี้รวบรวมโดยพิจารณาจากสัญญาของผู้ขอรับสิทธิบัตรคนแรก 15 อันดับแรก หากพิจารณาถึงผู้ขอรับสิทธิบัตรสัญชาติไทยแล้วนั้น จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการตรวจค้นในเวบไซต์ www.wipo.int โดยระบุข้อมูลเฉพาะในการค้นหาคือสัญชาติของผู้ขอรับสิทธิบัตรที่เป็นคนไทยที่ได้มีการยื่นคำขอตามสนธิสัญญา PCT ได้มีการตรวจค้นพบจำนวน 403 คำขอ (ณ วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2549) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ขอสิทธิบัตรที่มีสัญชาติไทยนั้นเป็นผู้ขอรับสิทธิบัตรร่วมกับบริษัทของประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา และจะมีฐานะเป็นผู้ประดิษฐ์ควบไปด้วย ทั้งนี้คาดว่าบุคคลเหล่านี้ได้ทำงานเป็นนักวิจัยให้กับบริษัทเจ้าของคำขอสิทธิบัตรนั้นๆ หาได้เป็นเจ้าของคำขอสิทธิบัตรนั่นเอง

4.2.3 จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจำแนกตามผู้ขอรับคำขอสิทธิบัตร

ตารางที่ 4.6

จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจำแนกตามผู้ขอรับสิทธิบัตร 20 อันดับ

ในปี ค.ศ. 2005

อันดับ	ประเทศ	ผู้ขอรับสิทธิบัตร (Applicant)	จำนวน (ฉบับ)
1	เนเธอร์แลนด์ (NL)	KONINKLIJKE PHILIPS ELECTRONICS N.V.	2,492
2	ญี่ปุ่น (JP)	MATSUSHITA ELECTRIC INDUSTRIAL CO., LTD.	2,022
3	เยอรมนี (DE)	SIEMENS AKTIENGESELLSCHAFT	1,399
4	ฟินแลนด์ (FI)	NOKIA CORPORATION	898
5	เยอรมนี (DE)	ROBERT BOSCH GMBH	843
6	สหรัฐอเมริกา (US)	INTEL CORPORATION	691
7	เยอรมนี (DE)	BASF AKTIENGESELLSCHAFT	656
8	สหรัฐอเมริกา (US)	3M INNOVATIVE PROPERTIES COMPANY	605
9	สหรัฐอเมริกา (US)	MOTOROLA, INC.	580
10	เยอรมนี (DE)	DAIMLERCHRYSLER AG	572
11	สหรัฐอเมริกา (US)	EASTMAN KODAK COMPANY	531
12	สหรัฐอเมริกา (US)	HONEYWELL INTERNATIONAL INC.	518
13	สวีเดน (SE)	TELEFONAKTIEBOLAGET LM ERICSSON	511
14	เกาหลีใต้ (KR)	SAMSUNG ELECTRONICS CO., LTD.	483
15	เยอรมนี (DE)	BAYER	469
16	สหรัฐอเมริกา (US)	THE PROCTER & GAMBLE COMPANY	461
17	ญี่ปุ่น (JP)	SONY CORPORATION	449
18	ญี่ปุ่น (JP)	MITSUBISHI DENKI KABUSHIKI KAISHA	438
19	สหรัฐอเมริกา (US)	E.I. DUPONT DE NEMOURS AND COMPANY	423
20	ญี่ปุ่น (JP)	TOYOTA JIDOSHA KABUSHIKI KAISHA	399

ที่มา: WIPO Statistics, PCT Statistical Indicators Report, Annual Statistics 1978-2005,

As at May 2006, Homepage <<http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/index.html>>

จากตารางที่ 4.6 จะเห็นว่า ผู้ขอสิทธิบัตรที่มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรมากที่สุด 20 อันดับแรกในปี 2005 นั้น เป็นบริษัท ที่มาจากทั้งหมด 8 ประเทศคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา 7 บริษัท ประเทศญี่ปุ่น 4 บริษัท ประเทศเยอรมนี 4 บริษัท และ เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ สวีเดน เกาหลีใต้และฝรั่งเศส ประเทศละ 1 บริษัท ซึ่งล้วนแต่เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วทั้งสิ้น

โดย PHILIPS ELECTRONICS N.V. ประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นบริษัทที่มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศมากที่สุดคือ 2,492 ฉบับ ตามมาด้วย MATSUSHITA ELECTRIC INDUSTRIAL CO., LTD. ของประเทศญี่ปุ่นที่มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศทั้งสิ้น 2,022 ฉบับอันดับสามคือ Siemens ของประเทศเยอรมนีจำนวน 1,399 ฉบับ อันดับสี่คือ Nokia ของประเทศฟินแลนด์จำนวน 898 ฉบับ และอันดับห้าคือ Bosch ของประเทศเยอรมนีจำนวน 843 ฉบับ

จำนวนเอกสาร

4.2.4 จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา

ตารางที่ 4.7

จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจำแนกตามประเทศกำลังพัฒนา 15 อันดับ

ในปี ค.ศ. 2002 - 2005

อันดับ	ประเทศ	2002	2003	2004	2005	Percent 2005
1.	Republic of Korea	2,520	2,949	3,556	4,422	3.288%
2.	China	1,018	1,295	1,704	2,501	1.859%
3.	India	525	764	723	675	0.502%
4	Singapore	330	282	431	441	0.328%
5.	South Africa	384	357	411	360	0.268%
6.	Brazil	201	219	278	275	0.204%
7.	Mexico	132	131	118	140	0.104%
8.	Egypt	1	22	53	51	0.038%
9.	Malaysia*	18	31	45	37	0.028%
10.	Cyprus	23	28	42	28	0.021%
11.	Philippines	20	21	11	27	0.020%
12.	Colombia	36	24	22	23	0.017%
13.	Argentina*	9	15	10	21	0.016%
14.	Cuba	11	20	18	11	0.008%
15.	Morocco	10	7	7	9	0.007%

ที่มา: WIPO Statistics, PCT Statistical Indicators Report, Annual Statistics 1978-2005,
As at May 2006, Homepage <[http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/
index.html](http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/index.html)>

หมายเหตุ * ถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้เป็นสมาชิก PCT แต่ก็สามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตาม
สนธิสัญญา PCT โดยการยื่นคำขอร่วมกับผู้ขอสิทธิบัตรร่วมที่มีสัญชาติของประเทศที่
เป็นสมาชิก PCT

จากตารางที่ 4.7 จะเห็นว่า ในปี 2005 นั้น ได้มีผู้ยื่นคำขอสิทธิบัตรที่มาจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาคิดเป็น 6.9% ของคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2004 คิดเป็น 24.7% โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2005 นี้บางประเทศเช่น จีนและเกาหลีใต้ ได้มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

จากสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Application) ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ดังที่ได้แสดงมาแล้วข้างต้นนั้น จะเห็นว่าจำนวนความนิยมในการยื่นคำขอสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญา PCT มากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยี จะเห็นว่าบริษัทที่มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรผ่านสนธิสัญญา PCT มากที่สุดเป็นอันดับต้นๆ ของโลกนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนสูงในการวิจัยและพัฒนาและเป็นบริษัทข้ามชาติที่มีการเข้าไปลงทุนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ดังนั้นบริษัทเหล่านี้จึงอาศัยประโยชน์ในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญา PCT ที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่สำนักงานรับคำขอเพียงแห่งเดียวและสามารถยืดระยะเวลาการดำเนินการสู่ขั้นตอนภายในแต่ละประเทศออกไปได้ถึง 30 – 31 เดือน และเมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศดังที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าสินค้าหรือมูลค่าตลาดของการประดิษฐ์นั้นๆ แล้วนับว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่ยอมรับได้

4.3 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติต่างๆ เกี่ยวกับการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร
ของประเทศในแถบเอเชียที่เป็นสมาชิก PCT แล้ว

ตารางที่ 4.8

รายชื่อประเทศในภูมิภาคเอเชียที่เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร

ลำดับที่	ประเทศ	วันที่เป็นสมาชิก PCT
1.	ญี่ปุ่น	October 1, 1978
2.	เกาหลีใต้	August 10, 1984
3.	เวียดนาม	March 10, 1993
4.	จีน	January 1, 1994
5.	สิงคโปร์	February 23, 1995
6.	อินโดนีเซีย	September 5, 1997
7.	อินเดีย	December 7, 1998
8.	ฟิลิปปินส์	August 17, 2001
9.	ลาว	March 14, 2006
10.	มาเลเซีย	May 16, 2006

จากตารางที่ 4.8 จะเห็นว่าประเทศเพื่อนบ้านของไทยต่างก็เข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรกันแล้วทั้งสิ้น ซึ่งหากพิจารณาในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้วก็มีอยู่เพียง 4 ประเทศเท่านั้นที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิบัตร นั่นคือ ไทย กัมพูชา พม่า และบรูไน โดย 3 ประเทศหลังนั้นยังไม่มีกฎหมายการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรที่ชัดเจน

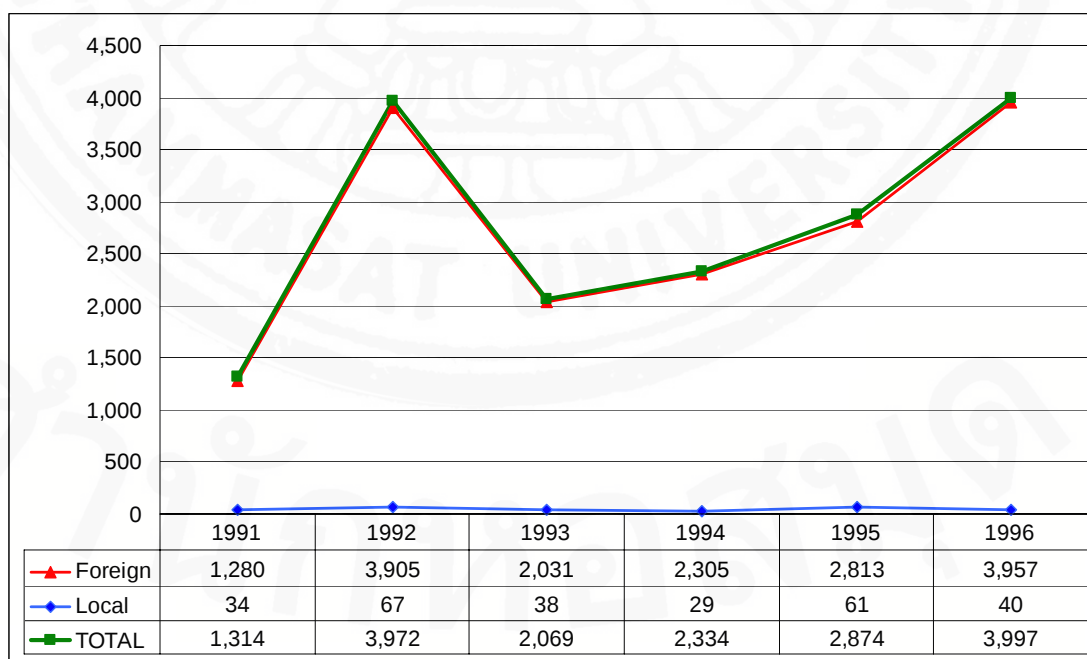
4.3.1 หลักการพิจารณาเลือกประเทศในแถบเอเชียที่เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) แล้ว

การพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประเทศกำลังพัฒนาในแถบเอเชียนั้น ผู้วิจัยได้เลือกพิจารณาประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ เพราะเมื่อพิจารณาสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ อนุสิทธิบัตรและสิทธิบัตรการออกแบบของทั้งสองประเทศแล้ว มีลักษณะที่เช่นเดียวกับประเทศไทย กล่าวคือ จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ส่วนใหญ่เป็นของชาวต่างชาติ ในขณะที่จำนวนการยื่นอนุสิทธิบัตรและสิทธิบัตรการออกแบบนั้นเป็นของคนภายในประเทศคิดเป็นสัดส่วนมากกว่า ดังแสดงในภาพต่อไปนี้ที่จำแนกสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตรและสิทธิบัตรการออกแบบของทั้ง 3 ประเทศ

4.3.1.1 สถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์

ภาพที่ 4.9

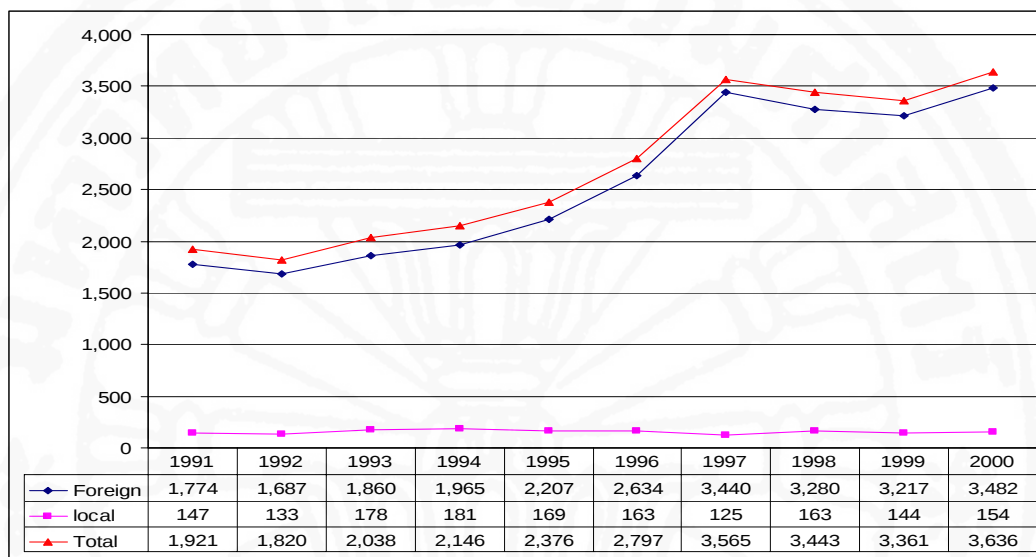
จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศอินโดนีเซียจำแนกตามสัญชาติผู้ขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 1991- 1996 ก่อนการเข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ที่มา: Directorate General of Intellectual Property Homepage <<http://www.dgip.go.id>>

ภาพที่ 4.10

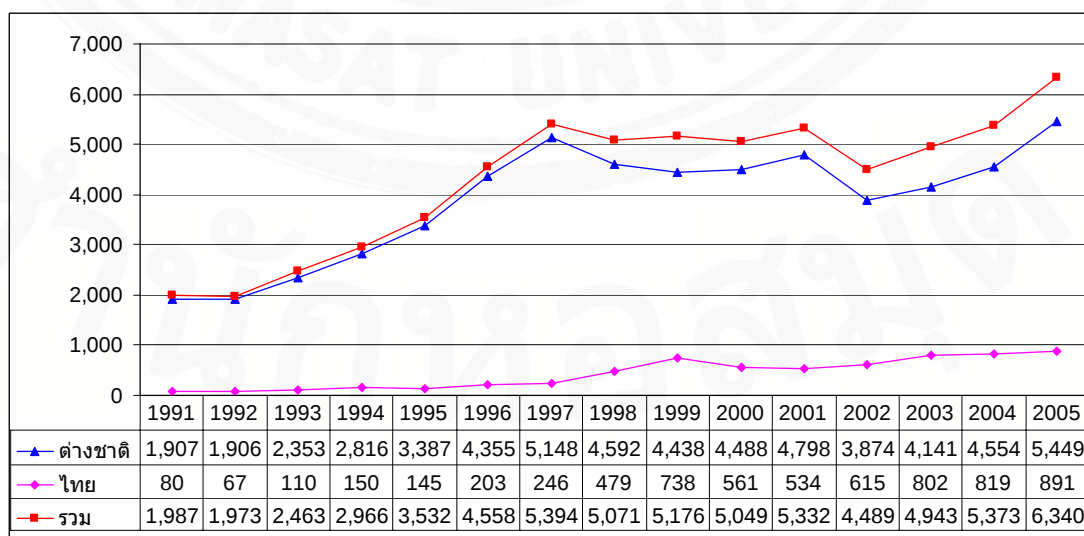
จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศฟิลิปปินส์จำแนกตาม
สัญชาติผู้ขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 1991- 2000 ก่อนการเข้าเป็นสมาชิก
สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ที่มา: Intellectual Property Office of the Philippines (IPO), Homepage
<<http://ipophil.gov.ph/statreport/statistics.htm>>

ภาพที่ 4.11

จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 – 2005

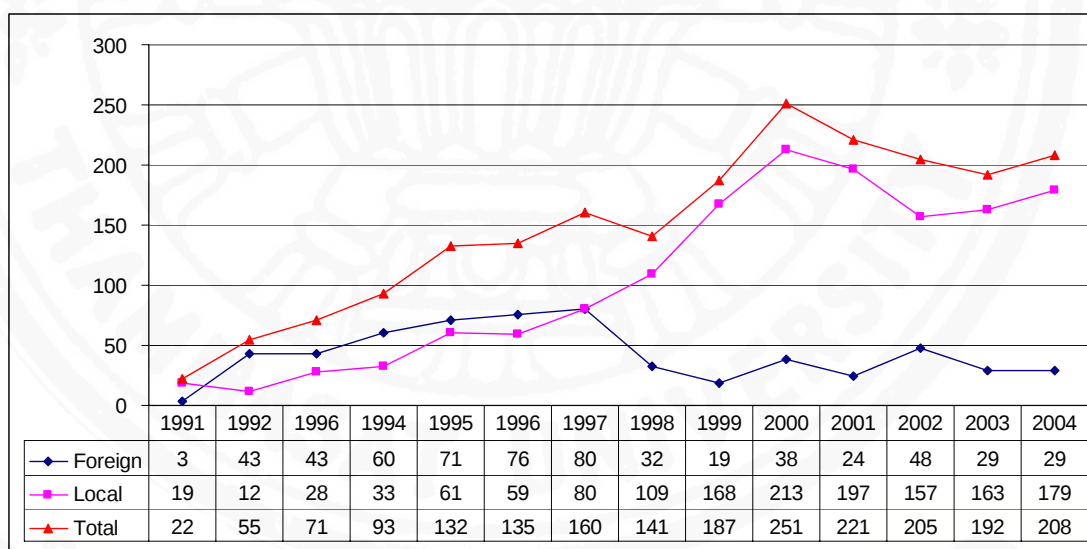
ที่มา: รายงานประจำปี 2548 ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

จากภาพที่ 4.9 4.10 และ 4.11 จะเห็นว่าจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของทั้ง 3 ประเทศ เป็นของชาวต่างชาติคิดเป็นสัดส่วนมากกว่า 90% ของคำขอสิทธิบัตรทั้งหมดที่ยื่นต่อสำนักสิทธิบัตรในแต่ละประเทศ ในขณะที่จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของคนในชาติของฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียนั้นคิดเป็นสัดส่วนที่เกือบคงที่ แต่สำหรับประเทศไทยได้มีจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิบัตรเพิ่มมากขึ้น

4.3.1.2 สถิติการยื่นคำขออนุสิทธิบัตร

ภาพที่ 4.12

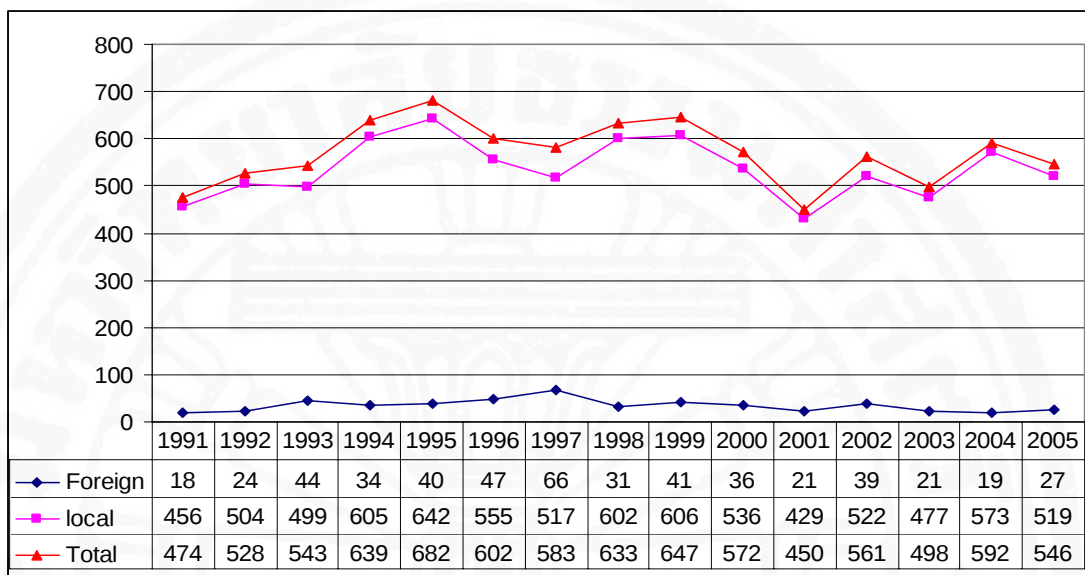
จำนวนการยื่นคำขออนุสิทธิบัตร (Simple Patent) ของประเทศอินโดนีเซียจำแนกตามสัญชาติผู้ขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 1991-2004

ที่มา: Directorate General of Intellectual Property, Homepage <<http://www.dgip.go.id>>

ภาพที่ 4.13

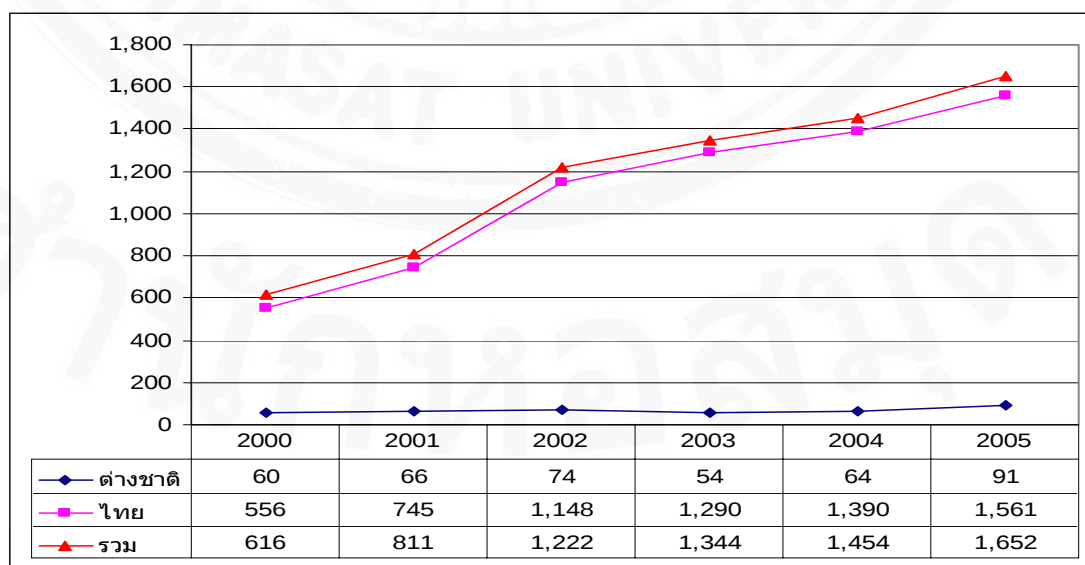
จำนวนการยื่นคำขออนุสิทธิบัตรของประเทศฟิลิปปินส์จำแนกตาม
สัญชาติผู้ขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 1991-2005

ที่มา: Intellectual Property Office of the Philippines (IPO), Homepage
<<http://ipophil.gov.ph/statreport/statistics.htm>>

ภาพที่ 4.14

จำนวนการยื่นคำขออนุสิทธิบัตรของประเทศไทยจำแนกตาม
สัญชาติผู้ขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 2000-2005

ที่มา: รายงานประจำปี 2548 ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

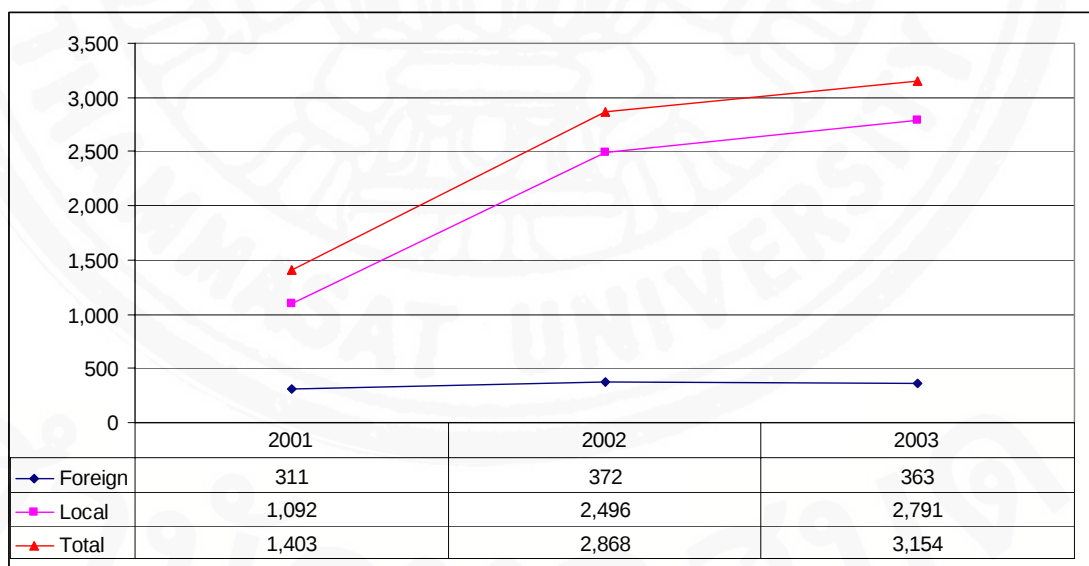
หมายเหตุ: ประเทศไทยได้มีการแก้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 เพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2542 โดยได้เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นคำขออนุสิทธิบัตร ดังนั้นสถิติการยื่นคำขออนุสิทธิบัตรของไทยจึงเริ่มมีตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000

จากภาพที่ 4.12 4.13 และ 4.14 จะเห็นว่าทั้งสามประเทศนั้นมีจำนวนคนในประเทศที่ยื่นคำขออนุสิทธิบัตรคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะว่าคุณสมบัติในการยื่นคำขออนุสิทธิบัตรนั้นเป็นเพียงแค่ความใหม่หรือการปรับปรุงขึ้นเล็กน้อย ไม่ได้ต้องการขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive Step) อย่างสิทธิบัตรการประดิษฐ์ แสดงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ทั้งสามประเทศนั้นมีขีดความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีที่ใกล้เคียงกัน

4.3.1.3 สถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการออกแบบ

ภาพที่ 4.15

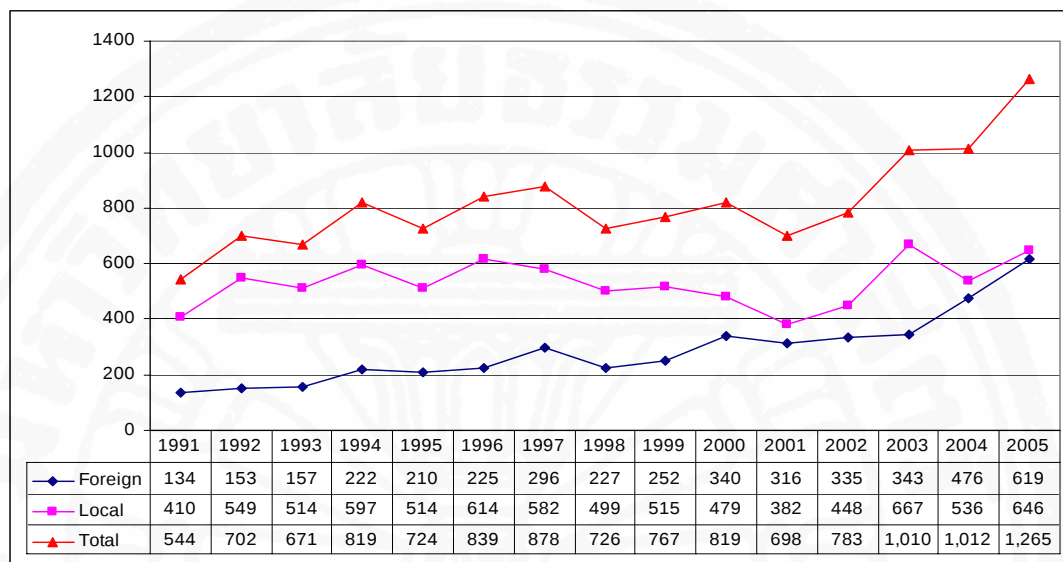
จำนวนการยื่นคำสิทธิบัตรการออกแบบของประเทศอินโดนีเซียจำแนกตามสัญชาติผู้ขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 2001 - 2003

ที่มา: Directorate General of Intellectual Property, Homepage <<http://www.dgip.go.id>>

ภาพที่ 4.16

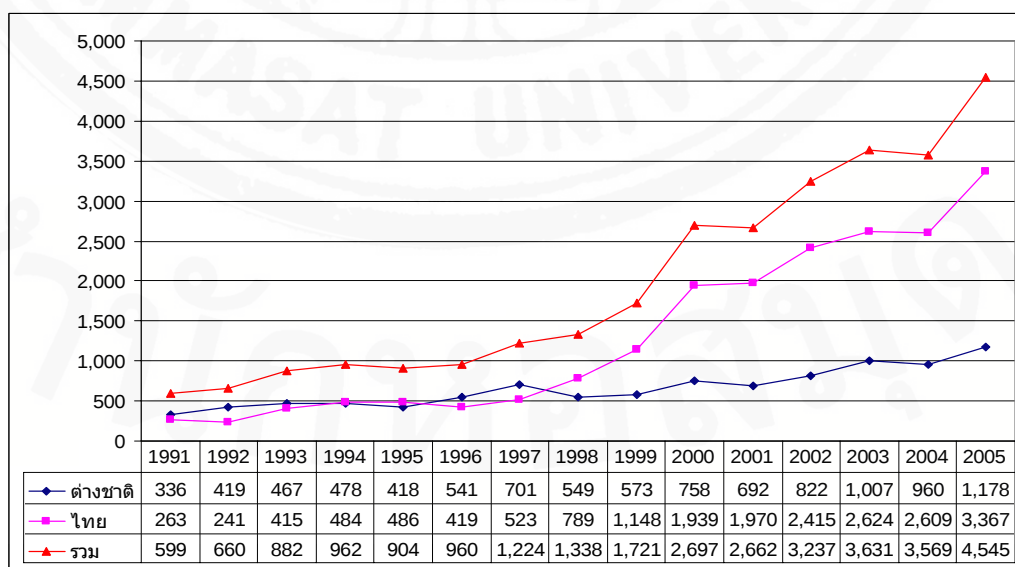
จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการออกแบบของประเทศฟิลิปปินส์จำแนกตาม
สัญชาติผู้ขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 1991- 2005

ที่มา: Intellectual Property Office of the Philippines (IPO), Homepage
<<http://ipophil.gov.ph/statreport/statistics.htm>>

ภาพที่ 4.17

จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการออกแบบของประเทศไทยจำแนกตาม
สัญชาติผู้ขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่ปี 1991- 2005

ที่มา: รายงานประจำปี 2548 ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

จากภาพที่ 4.15 4.16 และ 4.17 จะเห็นว่าทั้งสามประเทศนั้นมีจำนวนคนในประเทศที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรการออกแบบคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะว่าคุณสมบัติในการยื่นคำขอสิทธิบัตรการออกแบบนั้นเป็นเพียงแค่ความใหม่ไม่ได้ต้องการขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นแต่อย่างใด

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตรและสิทธิบัตรการออกแบบแล้ว ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการยื่นคำขอสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) เป็นการยื่นคำขอสำหรับการประดิษฐ์เท่านั้น และจากสถิติแล้วที่มีจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรของชาวต่างชาติมากกว่า ดังนั้นจึงคาดว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียจะคล้ายกับประเทศไทย เพราะเป็นประเทศกำลังพัฒนาผู้รับเทคโนโลยีจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจเศรษฐกิจที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากกว่าเช่นเดียวกัน

4.3.2 ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีการพัฒนาต่างๆ ใกล้เคียงกัน และเป็นประเทศผู้รับเทคโนโลยีจากต่างประเทศเช่นกัน โดยอินโดนีเซียได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ตั้งแต่วันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 1997 โดยมีสถิติของการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของอินโดนีเซียหลังจากเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) แล้วดังนี้

ตารางที่ 4.9

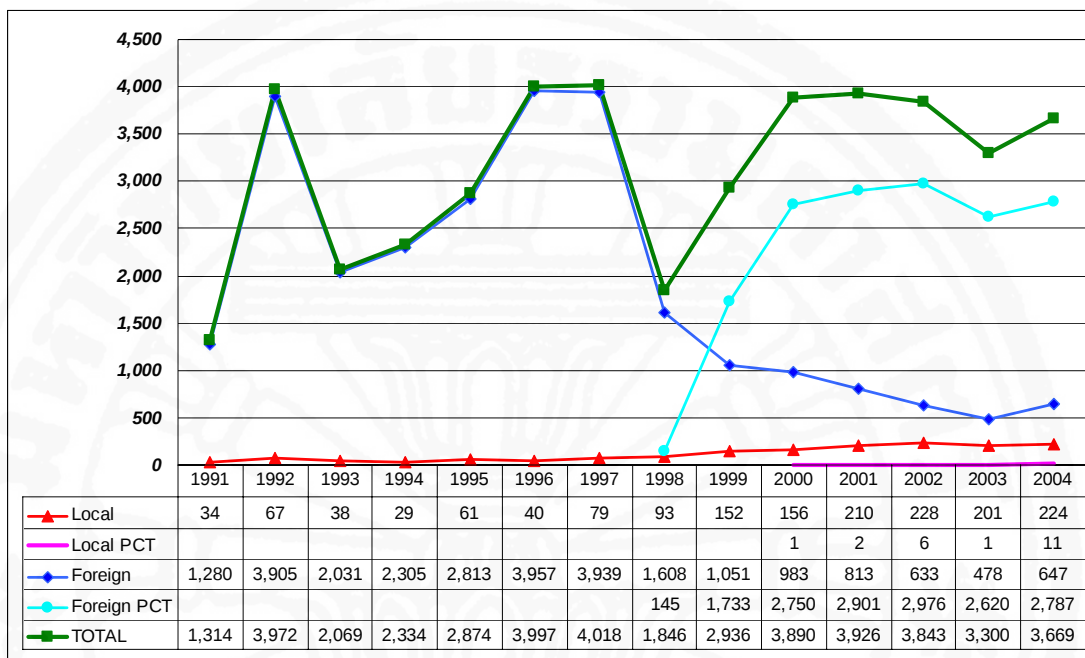
สถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศไทยในปี ค.ศ. 1991 – 2004

YEAR	คำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์								
	Domestic		Domestic PCT		Foreign		Foreign PCT		TOTAL
	ฉบับ	ร้อยละ ของ ทั้งหมด	ฉบับ	ร้อยละ ของ ทั้งหมด	ฉบับ	ร้อยละ ของ ทั้งหมด	ฉบับ	ร้อยละ ของ ทั้งหมด	ฉบับ
1991	34	2.59%			1,280	97.41%			1,314
1992	67	1.69%			3,905	98.31%			3,972
1996	38	1.84%			2,031	98.16%			2,069
1994	29	1.24%			2,305	98.76%			2,334
1995	61	2.12%			2,813	97.88%			2,874
1996	40	1.00%			3,957	99.00%			3,997
1997	79	1.97%			3,939	98.03%			4,018
1998	93	5.04%			1,608	87.11%	145	7.85%	1,846
1999	152	5.18%			1,051	35.80%	1,733	59.03%	2,936
2000	156	4.01%	1	0.03%	983	25.27%	2,750	70.69%	3,890
2001	210	5.35%	2	0.05%	813	20.71%	2,901	73.89%	3,926
2002	228	5.93%	6	0.16%	633	16.47%	2,976	77.44%	3,843
2003	201	6.09%	1	0.03%	478	14.48%	2,620	79.39%	3,300
2004	224	6.11%	11	0.30%	647	17.63%	2,787	75.96%	3,669

ที่มา: Directorate General of Intellectual Property, Homepage <<http://www.dgip.go.id>>

ภาพที่ 4.18

กราฟแสดงจำนวนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศอินโดนีเซีย
ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 – 2004

ที่มา: Directorate General of Intellectual Property, Homepage <<http://www.dgip.go.id>>

จากตารางที่ 4.9 และ ภาพที่ 4.18 นั้น แสดงให้เห็นถึงจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศอินโดนีเซียซึ่งจำแนกเป็นรายปีตั้งแต่ปี ค.ศ.1991 ถึง 2004 แบ่งเป็น 4 ประเภทคือ

- คำขอสิทธิบัตรที่ยื่นโดยชาวอินโดนีเซีย (Local)
- คำขอสิทธิบัตร PCT ที่ยื่นโดยชาวอินโดนีเซีย (Local PCT)
- คำขอสิทธิบัตรที่ยื่นโดยชาวต่างชาติ (Foreign)
- คำขอสิทธิบัตร PCT ที่ยื่นโดยชาวต่างชาติ (Foreign PCT) หมายถึงการดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนภายในประเทศ (National Phase) ของ PCT

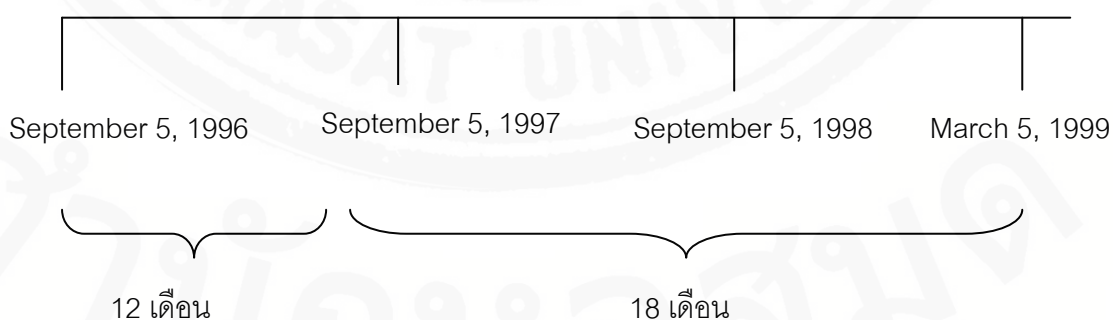
จากตารางสามารถพิจารณาช่วงเวลาได้สามช่วงคือปี 1991 – 1997 ปี 1997 – 1999 และ ปี 1999 – ปัจจุบัน

ปี 1991 – 1997 นั้นเป็นช่วงก่อนที่อินโดนีเซียจะเป็นสมาชิก PCT ดังนั้นการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรจึงต้องยื่นโดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรอินโดนีเซียโดยจะต้องยื่นภายใน 12 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นครั้งแรกจากข้อตกลงของ

อนุสัญญากรุงปารีสฯ จากภาพที่ 4.18 จะเห็นว่าจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรของชาวต่างชาติต่อสำนักสิทธิบัตรประเทศอินโดนีเซียมีมากกว่าของคนอินโดนีเซียอย่างมากโดยเฉลี่ยแล้วคำขอสิทธิบัตรของชาวอินโดนีเซียคิดเป็นเพียงร้อยละ 2 ของคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นรวมทั้งหมดเท่านั้น และเป็นที่น่าสังเกตว่าตั้งแต่ที่อินโดนีเซียเข้าเป็นสมาชิก PCT ในวันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 1997 จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรของชาวต่างชาติในปี 1998 ได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยจากเดิมในปี 1997 ที่มีจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรจากชาวต่างชาติทั้งหมด 3,939 ฉบับได้ลดลงเหลือ 1,608 ฉบับ และมีการยื่นคำขอสิทธิบัตรผ่าน National Phase ของ PCT ทั้งหมด 145 ฉบับ ทั้งนี้เพราะว่าการยื่นคำขอสิทธิบัตรตาม National Phase ของ PCT นั้น ตามกฎหมายของอินโดนีเซียกำหนดไว้ว่า หากเป็นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่ไม่ได้ยื่นคำร้องให้มีการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (National Phase Chapter I) ผู้ขอสิทธิบัตรจะต้องดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนภายในประเทศภายใน 30 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรก แต่หากมีการยื่นคำร้องให้มีการตรวจสอบเบื้องต้น (National Phase Chapter II) ผู้ขอสิทธิบัตรจะต้องดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนภายในประเทศภายใน 31 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรก จะเห็นว่าระยะเวลาจะขยายออกไปจากเดิมอีก 18 เดือนหรือ 19 เดือนจากเดิมที่ต้องยื่นคำขอสิทธิบัตรภายใน 12 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตร โดยสามารถอธิบายโดยแผนภาพได้ดังภาพที่ 4.19

ภาพที่ 4.19

แผนภาพแสดงความต่างของเวลาในการดำเนินเข้าสู่ National Phase กับการยื่นคำขอสิทธิบัตร โดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรอินโดนีเซียตามอนุสัญญากรุงปารีส (Paris Convention)

จากภาพที่ 4.19 นั้น นับจากวันที่อินโดนีเซียเข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) เมื่อวันที่ 5 กันยายน 1997 หมายความว่าคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Application ที่ยื่นตั้งแต่วันที่ 5 กันยายน 1997 เป็นต้นมา สามารถเลือกที่

จะให้คุ้มครองถึงประเทศอินโดนีเซียได้ ดังนั้นทำให้สามารถขยายเวลาออกการดำเนินการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในอินโดนีเซียออกไปได้อีกอย่างน้อย 30 เดือน จึงทำให้สถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรในปี 1998 ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยจากเดิมในปี 1997 ที่มีจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรจากชาวต่างชาติทั้งหมด 3,939 ฉบับได้ลดลงเหลือ 1,608 ฉบับ และมีการยื่นคำขอ National Phase PCT ของชาวต่างชาติจำนวน 145 ฉบับ และเพิ่มมากขึ้นในปี 1999 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปีล่าสุดคือปี 2004 โดยเป็นการยื่นคำขอสิทธิบัตร National Phase PCT ของชาวต่างชาติคิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าการยื่นคำขอสิทธิบัตรโดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรอินโดนีเซีย

จากสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรของประเทศอินโดนีเซียดังที่ได้อธิบายมาแล้วนี้ จะเห็นว่าหลังจากที่อินโดนีเซียเข้าเป็นสมาชิก PCT เมื่อวันที่ 5 กันยายน 1997 ในเวลา 18 เดือนที่ขยายออกไปตามระบบ PCT นั้น ทำให้จำนวนคำขอสิทธิบัตรของชาวต่างชาติที่ยื่นโดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรอินโดนีเซียลดลง และจำนวนคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นผ่าน PCT National Phase เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนคำขอสิทธิบัตรทั้งหมดที่ยื่นโดยชาวต่างชาติหลังจากปี ค.ศ. 1999 แล้วจะเห็นว่าจำนวนคำขอสิทธิบัตรทั้งหมดก็ไม่ได้มีการเพิ่มขึ้นจากเดิมก่อนที่จะเป็นสมาชิกสนธิสัญญา PCT เพียงแต่การดำเนินการเข้าสู่การขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรต่อสำนักสิทธิบัตรอินโดนีเซียนั้นจะดำเนินการผ่านคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ PCT มากกว่าการดำเนินการยื่นคำขอโดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรอินโดนีเซีย ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้ว่า ในการพิจารณาการยื่นคำขอสิทธิบัตรที่ประเทศใดนั้นพิจารณาถึงตลาดของการประดิษฐ์นั้นเป็นหลัก เพราะฉะนั้นถึงแม้อินโดนีเซียจะไม่ได้เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) หากผู้ขอรับสิทธิบัตรพิจารณาแล้วเห็นว่าการประดิษฐ์ของตนมีตลาดหรือมีคุณค่าในเชิงพาณิชย์ในประเทศอินโดนีเซีย ผู้ขอรับสิทธิบัตรนั้นก็ดำเนินการยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศอินโดนีเซียอย่างแน่นอน แต่จากสถิติหลังจากการเป็นสมาชิก PCT นั้นการยื่นคำขอสิทธิบัตรตาม PCT ที่มีจำนวนมากขึ้นนั้น แสดงให้เห็นว่าผู้ขอสิทธิบัตรได้มีความนิยมในการยื่นคำขอสิทธิบัตร PCT เป็นอย่างมาก

4.3.3 ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศกำลังพัฒนาในแถบภูมิภาคเอเชียที่มีการพัฒนาต่างๆ ใกล้เคียงกันกับประเทศไทย และเป็นประเทศผู้รับเทคโนโลยีจากต่างประเทศเช่นกัน ฟิลิปปินส์ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 2001 โดยมีสถิติของการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่ยื่นโดยตรง (Direct National filings) ต่อสำนักงานสิทธิบัตรฟิลิปปินส์หลังจากเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) แล้วดังนี้

ตารางที่ 4.10

สถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่ยื่นโดยตรง (Direct National filings)

ต่อสำนักงานสิทธิบัตรประเทศฟิลิปปินส์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 – 2005

ปี (ค.ศ.)	คำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์				
	ต่างชาติ	ร้อยละ	local	ร้อยละ	Total
1991	1,774	92.35%	147	7.65%	1,921
1992	1,687	92.69%	133	7.31%	1,820
1993	1,860	91.27%	178	8.73%	2,038
1994	1,965	91.57%	181	8.43%	2,146
1995	2,207	92.89%	169	7.11%	2,376
1996	2,634	94.17%	163	5.83%	2,797
1997	3,440	96.49%	125	3.51%	3,565
1998	3,280	95.27%	163	4.73%	3,443
1999	3,217	95.72%	144	4.28%	3,361
2000	3,482	95.76%	154	4.24%	3,636
2001	2,470	94.82%	135	5.18%	2,605
2002	705	82.55%	149	17.45%	854
2003	433	75.44%	141	24.56%	574
2004	413	72.46%	157	27.54%	570
2005	410	66.13%	210	33.87%	620

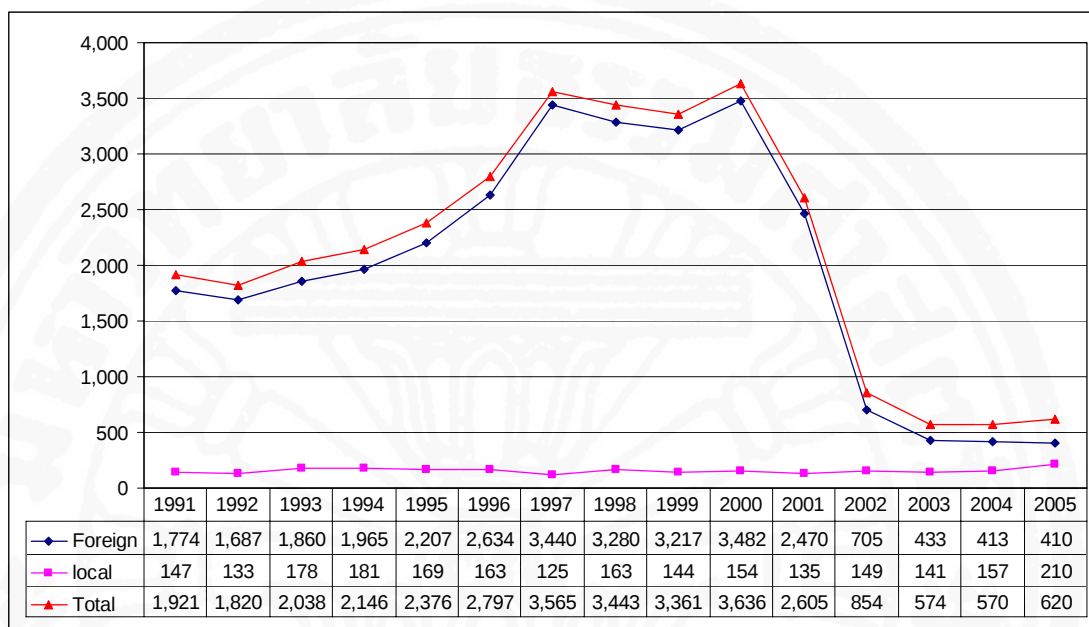
ที่มา: Intellectual Property Office of the Philippines (IPO), Homepage

<<http://ipophil.gov.ph/statreport/statistics.htm>>

ภาพที่ 4.20

จำนวนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่ยื่นโดยตรง (Direct National Filings)

ต่อสำนักสิทธิบัตรประเทศฟิลิปปินส์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 – 2005

ที่มา: Intellectual Property Office of the Philippines (IPO), Homepage

<<http://ipophil.gov.ph/statreport/statistics.htm>>

จากตารางที่ 4.10 และภาพที่ 4.20 ที่แสดงให้เห็นถึงสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นโดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรประเทศฟิลิปปินส์ กล่าวคือเป็นสถิติการยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรที่จะต้องยื่นโดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรฟิลิปปินส์ภายใน 12 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นครั้งแรกแล้วตามข้อตกลงของอนุสัญญากรุงปารีสฯ ถึงแม้ว่าขณะนี้ประเทศฟิลิปปินส์จะเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) แล้วตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 2001 แต่ยังไม่มีการเก็บรวบรวมสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรผ่านขั้นตอนภายในประเทศ (PCT National Phase) ต่อสำนักสิทธิบัตรประเทศฟิลิปปินส์ที่ชัดเจน

แต่อย่างไรก็ตาม จากสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์โดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรประเทศฟิลิปปินส์สามารถพิจารณาได้ 2 ช่วงคือ ช่วงที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิก PCT และช่วงที่เป็นสมาชิก PCT แล้ว (ตั้งแต่ปี 2002 ถึงปัจจุบัน)

จากสถิติตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 – 2000 ก่อนที่จะเป็นสมาชิก PCT จะเห็นว่าคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นโดยชาวฟิลิปปินส์เองนั้นคิดเป็นสัดส่วนโดยเฉลี่ยแล้วประมาณร้อยละ 6 ของคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นทั้งหมดเท่านั้น โดยคำขอส่วนใหญ่ที่ยื่นต่อสำนักสิทธิบัตรฟิลิปปินส์จะเป็นของ

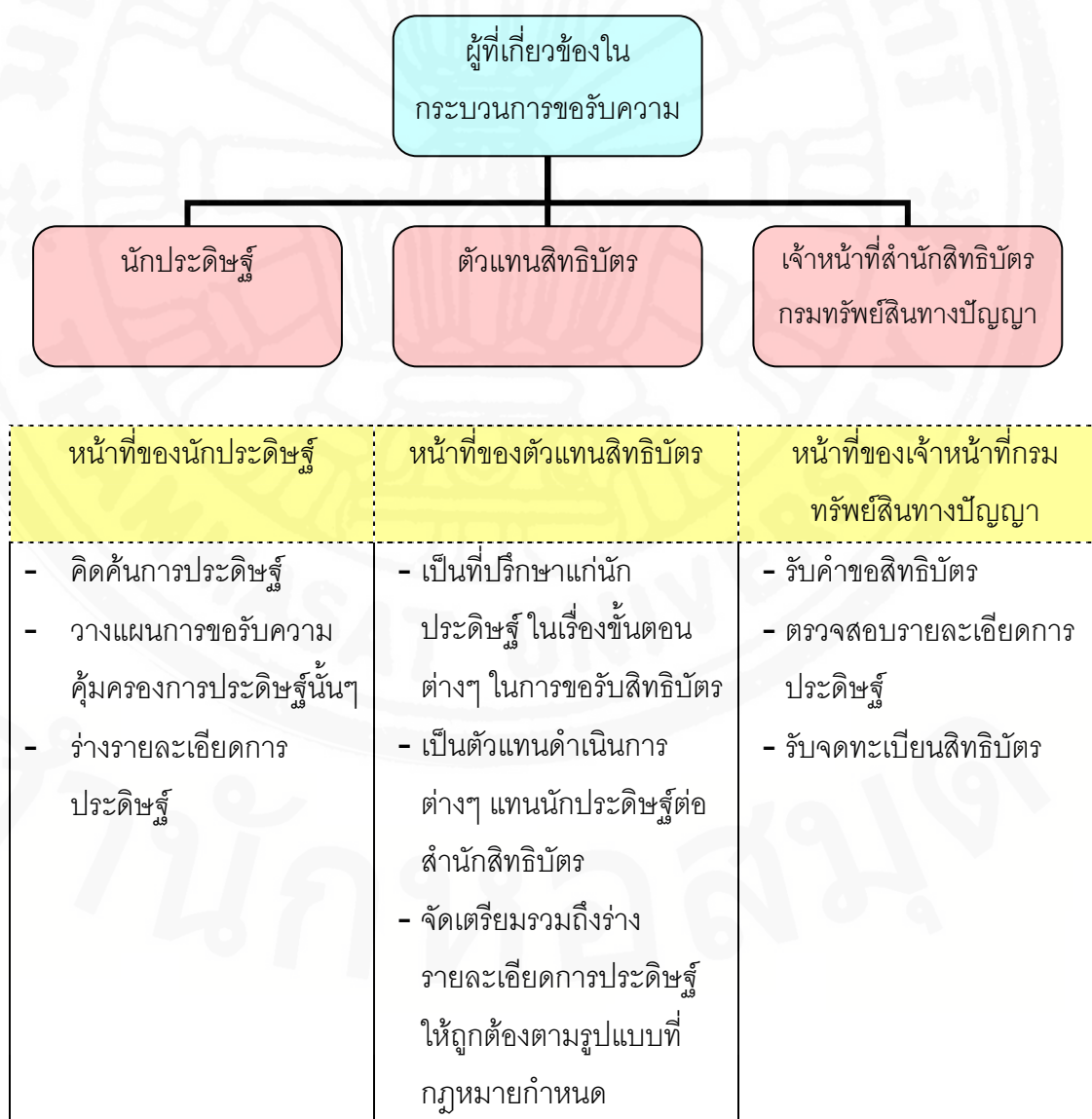
ชาวต่างชาติ แต่ในปี 2001 ซึ่งเป็นปีที่ฟิลิปปินส์เข้าเป็นสมาชิก PCT จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตร
ของชาวต่างชาติในปี 2001 คือ 2,470 ฉบับ ได้ลดลงจากเดิมในปี 2000 ที่มีจำนวน 3,482 ฉบับ
หรือคิดเป็นลดลงประมาณร้อยละ 30 และเมื่อพิจารณาต่อมาในปี 2002 ถึง 2005 จะเห็นว่า
จำนวนคำขอสิทธิบัตรของชาวต่างชาติที่ยื่นโดยตรงต่อสำนักสิทธิบัตรฟิลิปปินส์ได้ลดลงอย่าง
ต่อเนื่อง ทั้งนี้ถึงแม้จะไม่มีสถิติที่ที่เก็บรวบรวมไว้ชัดเจนก็ตามในการดำเนินการเข้าสู่ PCT
National Phase ก็สามารถแสดงให้เห็นว่าได้มีความนิยมในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตาม
สนธิสัญญา PCT เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งทำให้สถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรโดยตรงต่อสำนัก
สิทธิบัตรฟิลิปปินส์ลดลงอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2002 มีจำนวน 705 ฉบับ ปี 2003 มีจำนวน 433
ฉบับ ปี 2004 มี 413 ฉบับและปี 2006 มี 410 ฉบับ

4.4 การวิเคราะห์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

ในการวิเคราะห์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรนั้น จะแบ่งวิเคราะห์ออกเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร 3 กลุ่มหลักดังแสดงในภาพที่ 4.21

ภาพที่ 4.21

หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรทั้ง 3 กลุ่ม

4.4.1 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อนักประดิษฐ์

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักประดิษฐ์ที่มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรทั้งในและต่างประเทศนั้น ได้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.4.1.1 ปัจจัยที่นักประดิษฐ์ใช้ในการพิจารณาการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ หนึ่งเรื่อง

การประดิษฐ์ที่จะยื่นคำขอสิทธิบัตรนั้นจะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายจริง ไม่ใช่การยื่นคำขอไว้เท่านั้น โดยไม่ได้ทำผลิตภัณฑ์นั้นขายในตลาดจริงๆ ทั้งนี้เพื่อให้คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร และเพื่อป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยคู่แข่งทางการค้าและผู้อื่นใดก็ตาม

นอกจากนี้หากการประดิษฐ์นั้นที่จะผลิตขายจริง แต่เป็นการประดิษฐ์ที่รู้ว่าขาดคุณสมบัติที่จะได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรนั้นคืออาจจะขาดความใหม่หรือขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นแต่อย่างไรก็ตามก็ยังต้องการยื่นขอรับความคุ้มครองเอาไว้เพื่อป้องกันตนเองและเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นที่ยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์นี้เหมือนกันได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตร (ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตรวจสอบไม่รู้หรือตรวจไม่พบ จึงได้รับการออกสิทธิบัตรให้ทั้งที่ขาดคุณสมบัติ) ทำให้บุคคลนั้นนำสิทธิบัตรที่ได้รับนี้ มาบังคับใช้สิทธิกับนักประดิษฐ์เช่น แฉ่งให้ตำรวจมาจับและยึดสินค้าซึ่งทำให้เสียชื่อเสียงในขั้นต้น ถึงแม้ว่านักประดิษฐ์จะแสดงผลเพื่อถอนสิทธิบัตรของอีกฝ่ายได้ในภายหลังก็ตาม

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้างต้นนี้สอดคล้องกับรายงานยุทธศาสตร์ด้านทรัพย์สินทางปัญญาของไทยในศตวรรษใหม่เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมของประเทศ โดย ดร. เลอสรร ธนสุกาญจน์

4.4.1.2 ปัจจัยที่นักประดิษฐ์ใช้ในการพิจารณายื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์หนึ่ง เรื่องในประเทศใดบ้าง

นักประดิษฐ์จะพิจารณายื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศที่มีตลาด มีการขายผลิตภัณฑ์
นั้นๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะเพื่อให้คุ้มค่างับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในกระบวนการขอรับความ
คุ้มครองสิทธิบัตร

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจอีกว่า นักประดิษฐ์ยังพิจารณาการยื่นคำขอสิทธิบัตร
ในประเทศที่มีการตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์ที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เช่น ประเทศ
สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพื่อให้เมื่อได้รับสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกาแล้ว สามารถที่จะเอาสิทธิบัตร
อเมริกานั้นมาสนับสนุนการขอรับสิทธิบัตรในประเทศอื่นๆ ต่อไป

ผู้ขอรับสิทธิบัตรยังนิยมที่จะยื่นคำขอสิทธิบัตรไว้ในประเทศใดประเทศหนึ่งก่อนแล้ว
จึงยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศอื่นๆ ภายใน 12 เดือนโดยอ้างวันที่ยื่นคำขอไว้ในครั้งแรก (Priority
date) ทั้งนี้เพื่อใช้ระยะเวลาในการพิจารณาและวางแผนว่าจะให้การประดิษฐ์นี้ได้รับความ
คุ้มครองในประเทศใดบ้างและถ้าหากการประดิษฐ์มีแนวโน้มที่จะได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตร
ค่อนข้างสูง จะยื่นคำขอสิทธิบัตรในหลายประเทศ แต่หากการประดิษฐ์มีแนวโน้มที่จะได้รับจด
ทะเบียนสิทธิบัตรค่อนข้างต่ำ เช่น มีความใหม่แต่อาจขึ้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นมักจะยื่นคำขอ
สิทธิบัตรแค่ประเทศเดียว เพราะเสี่ยงต่อการไม่ได้รับจดทะเบียน ทำให้เสียค่าใช้จ่าย

4.4.1.3 ปัจจัยที่นักประดิษฐ์คำนึงถึงมากที่สุดในการขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์

1. ค่าใช้จ่าย
2. ระยะเวลาในการได้รับสิทธิบัตร

จากข้อมูลข้างต้นที่ได้จากการสัมภาษณ์นักประดิษฐ์ จะเห็นว่านักประดิษฐ์เลือก
ขอรับความคุ้มครองการประดิษฐ์ที่จะผลิตขายจริงๆ เท่านั้น และจะเลือกขอรับความคุ้มครองใน
ประเทศที่เป็นตลาดของผลิตภัณฑ์นั้น โดยสิ่งที่คำนึงถึงมากที่สุดคือ ค่าใช้จ่ายและระยะเวลาใน
การได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตร เป็นที่น่าสังเกตว่า นักประดิษฐ์ยังเลือกที่จะขอรับสิทธิบัตรใน
ประเทศที่มีผลการตรวจสอบที่น่าเชื่อถือ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสำนักสิทธิบัตรอื่นๆ ด้วย
 ทั้งนี้เพราะปัจจุบันสำนักสิทธิบัตรต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่ยังไม่มีขีดความสามารถในการ

ตรวจสอบด้วยตนเอง เมื่อเริ่มกระบวนการตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์นั้น จะมีการตรวจค้นว่ามีคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์เรื่องเดียวกันนี้ที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรไว้กับสำนักสิทธิบัตรประเทศอื่นๆ ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรแล้วหรือไม่ หากพบว่ามีคำขอสิทธิบัตรที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำขอสิทธิบัตรจากประเทศที่มีการตรวจสอบที่น่าเชื่อถือ เช่น สหรัฐอเมริกา สำนักสิทธิบัตรยุโรป ออสเตรเลีย หรืออังกฤษ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้กระบวนการรับจดทะเบียนสิทธิบัตรในประเทศนั้นๆ เร็วขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อนักประดิษฐ์ในการใช้สิทธิในสิทธิบัตรได้ต่อไป

จากกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรที่ได้ศึกษามานี้ได้มีขั้นตอนต่างๆ ที่แตกต่างจากการขอรับความคุ้มครองที่กระทำอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจะได้พิจารณาในแต่ละกรอบปฏิบัติของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ที่เปลี่ยนไปทีละจุดที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อนักประดิษฐ์ ดังนี้

4.4.1.4 ผลกระทบด้านค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายของการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรสามารถแบ่งได้เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นใน 2 ขั้นตอนหลักคือ

1. ค่าใช้จ่ายในขั้นตอน International Phase เป็นค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ
2. ค่าใช้จ่ายในขั้นตอน National Phase เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขอรับความคุ้มครองคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศนั้นๆ ต่อสำนักสิทธิบัตรแต่ละประเทศ

จากวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรกล่าวไว้ว่า การยื่นคำขอสิทธิบัตรภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรนั้นจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอและการตรวจสอบเพื่อรับจดทะเบียนสิทธิบัตรนั้น ผู้วิจัยขอเสนอตัวอย่างค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ 1 คำขอโดยมีเงื่อนไขดังนี้

สำนักงานรับคำขอ (Receiving Office, RO) คือ สำนักสิทธิบัตรยุโรป
องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISA) คือ สำนักสิทธิบัตรยุโรป
(ทั้งนี้เนื่องจากจากสถิติจาก www.wipo.int ที่แสดงให้เห็นว่าสำนักสิทธิบัตรยุโรปได้รับเลือกให้เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจค้นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศมากที่สุด)

ตารางที่ 4.11

ค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ 1 คำขอ
(ไม่มีการยื่นคำร้องขอตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ)

ค่าใช้จ่ายการยื่นคำขอสิทธิบัตร ระหว่างประเทศหนึ่งคำขอในขั้นตอน ระหว่างประเทศ	ค่าธรรมเนียมราชการ (บาท)	ค่าบริการของตัวแทน สิทธิบัตรต่างประเทศ (บาท)
1. Transmittal fees	5,040	33,600
2. International filing fees	43,200	
3. Search fees	72,187	
Subtotal	120,427	33,600
Total (Chapter I)	168,277	

ที่มา: ค่าธรรมเนียมราชการอ้างอิงจากตารางที่ 4.2, 4.3 และ 4.4

ค่าบริการของตัวแทนสิทธิบัตรต่างประเทศอ้างอิงจากสำนักงานกฎหมายแห่งหนึ่งใน
ประเทศเยอรมนี

ตารางที่ 4.12

ค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ 1 คำขอ
(มีการยื่นคำร้องขอตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ)

ค่าใช้จ่ายการยื่นคำขอสิทธิบัตร ระหว่างประเทศหนึ่งคำขอในขั้นตอน ระหว่างประเทศ	ค่าธรรมเนียมราชการ (บาท)	ค่าบริการของตัวแทน สิทธิบัตรต่างประเทศ (บาท)
1. Transmittal fees	5,040	33,600
2. International filing fees	43,200	
3. Search fees	72,187	
4. Preliminary Examination fees	76,560	12,000
5. Handling fees	6,192	
Subtotal	203,179	45,600
Total (Chapter II)	248,779	

ที่มา: ค่าธรรมเนียมราชการอ้างอิงจากตารางที่ 4.2, 4.3 และ 4.4

ค่าบริการของตัวแทนสิทธิบัตรต่างประเทศอ้างอิงจากสำนักงานกฎหมายแห่งหนึ่งในประเทศเยอรมนี

จากตารางที่ 4.11 และ 4.12 ที่เป็นค่าใช้จ่ายขั้นต่ำที่นักประดิษฐ์จะต้องจ่ายในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ 1 คำขอ โดยหากไม่มีการยื่นคำร้องขอตรวจสอบเบื้องต้นจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 168,277 บาท และหากมีการยื่นคำร้องให้มีการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศจะมีค่าใช้จ่ายโดยประมาณ 248,779 บาท โดยที่คำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศนั้นยังไม่ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรแต่อย่างใด

หลังจากขั้นตอนระหว่างประเทศแล้ว นักประดิษฐ์จะดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนภายในประเทศ (National Phase) โดยการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศนั้นต่อสำนักสิทธิบัตรของแต่ละประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครอง รวมทั้งการแปลรายละเอียดการประดิษฐ์เป็นภาษาราชการของประเทศนั้นๆ ค่าใช้จ่ายในขั้นตอนภายในประเทศจะเป็นอัตราเดียวกับการยื่นคำขอสิทธิบัตรแยกตามประเทศตามระบบเดิม ดังนั้นเท่ากับว่าหากนักประดิษฐ์ประสงค์ที่จะยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ จะต้องมีการใช้จ่ายในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นมา โดยสามารถพิจารณาค่าใช้จ่ายส่วนนี้ได้ 2 กรณี ดังนี้

1. ในกรณีที่คำขอสิทธิบัตรขาดความใหม่หรือขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น ที่ทำให้ไม่สามารถได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรได้ การยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร โดยเสียค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศเพียงค่าใช้จ่ายเดียว และสามารถล้มเลิกการตัดสินใจการดำเนินการดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนภายในประเทศได้ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายลงมากกว่าการหวนจดในประเทศต่างๆ ตั้งแต่แรก
2. ในกรณีที่การประดิษฐ์นั้นเป็นการประดิษฐ์ที่ใหม่และนักประดิษฐ์มั่นใจว่าจะได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรในประเทศเป้าหมายอย่างแน่นอน การยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจะไม่ได้ช่วยลดค่าใช้จ่ายโดยรวม เพราะเมื่อผ่านกระบวนการขอรับสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรแล้ว ก็ยังคงต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเตรียมคำขอเป็นภาษาราชการต่างๆ ที่สำนักสิทธิบัตรแต่ละประเทศต้องการอยู่ดี

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศจะไม่ได้เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายอย่างแท้จริง แต่การยื่นคำขอสิทธิบัตรตามสนธิสัญญา PCT จะมีผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ (ISR) และผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ (IPRP) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักประดิษฐ์ ที่ช่วยให้นักประดิษฐ์สามารถประเมินโอกาสที่การประดิษฐ์นั้นจะได้รับการจดทะเบียนหรือไม่ และผลการตรวจค้นและผลการตรวจสอบนี้ยังเป็นที่เชื่อถือของสำนักสิทธิบัตรประเทศต่างๆ อีกทั้งระยะเวลาการดำเนินการของกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) นักประดิษฐ์สามารถชะลอเวลาในการเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการดำเนินการเข้าสู่ National phase ออกไปได้มากกว่าระบบเดิมถึง 18 - 19 เดือนและยังมีเวลาในการตัดสินใจและวางแผนการตลาดมากขึ้นว่าการประดิษฐ์นั้นสามารถทำตลาดที่ประเทศใดได้บ้าง

4.4.1.5 ผลกระทบด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรก (Priority date) จนถึงวันที่จะได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรในแต่ละประเทศนั้นจะใช้เวลาค่อนข้างนาน อาจส่งผลกระทบต่อการวางแผนการตลาดของนักประดิษฐ์ เพราะสนธิสัญญาได้กำหนดช่วงระยะเวลาการดำเนินการต่างๆ เอาไว้อย่างแน่นอน กล่าวคือเมื่อดำเนินการเข้าสู่ National Phase ต่อบริษัทสิทธิบัตรแต่ละประเทศในเดือนที่ 30 นับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรกแล้ว คำขอสิทธิบัตรนั้นก็จะดำเนินการเข้าสู่แต่ละขั้นตอนของแต่ละสำนักสิทธิบัตรซึ่งรวมทั้งการตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์ของผู้ตรวจสอบแต่ละสำนักสิทธิบัตรเองด้วย ซึ่งระยะเวลาต่างๆ จะช้าหรือเร็วแตกต่างกันไปตามขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ของสำนักสิทธิบัตรแต่ละประเทศ

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสิทธิบัตรที่เป็นตัวแทนนักประดิษฐ์ (ชาวต่างชาติ) ในการดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนระหว่างประเทศของคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศในประเทศเวียดนาม พบว่าผู้ตรวจสอบจะมีความเห็นสอดคล้องกับผลการตรวจค้นระหว่างประเทศ และ/หรือผลการตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ ในเรื่องคุณสมบัติทั้ง 3 ด้านของการได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตรระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตรนั้น ประมาณ 3 ปีนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศเวียดนาม หมายความว่าทั้งกระบวนการโดยรวมนับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอ

สิทธิบัตรครั้งแรกนั้นอาจจะใช้เวลาประมาณ 5 ปีครึ่ง ในการรับจดทะเบียนสิทธิบัตร ซึ่งไม่สามารถขอเร่งรัดให้เร็วขึ้นได้

4.4.1.6 ผลกระทบด้านบุคลากร

ปัจจุบันนี้นักประดิษฐ์คนไทยได้มีความสามารถในการประดิษฐ์ คิดค้นมากขึ้น และมีความสนใจในการนำการประดิษฐ์เข้าสู่ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของไทยที่จำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของคนไทยนั้นได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสิทธิบัตรยังพบว่า มีนักประดิษฐ์ไทยจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจที่แท้จริงต่อกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร ทำให้เสียโอกาสในการนำการประดิษฐ์นั้นเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสิทธิบัตร และยังมีนักประดิษฐ์อีกไม่น้อยยังไม่มีความรู้เพียงพอในเรื่องสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ซึ่งหากประเทศไทยจะเข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือสิทธิบัตร ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมีการให้ความรู้แก่นักประดิษฐ์มากขึ้นให้มีความรู้ในเรื่องสิทธิบัตรรวมทั้งทรัพย์สินทางปัญญาในด้านอื่นๆ อย่างแท้จริง

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าการยื่นคำขอสิทธิบัตรผ่านสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรอาจจะไม่ได้ช่วยให้แก่นักประดิษฐ์ประหยัดค่าใช้จ่ายได้จริงตามที่ เป็นวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญากำหนดไว้ และระยะเวลาในการที่จะได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตรก็ค่อนข้างนานและไม่สามารถเร่งรัดให้เร็วขึ้นได้ ดังนั้นในมุมมองของผู้วิจัยมีความเห็นว่า จะต้องอาศัยการเก็บข้อมูลและพิจารณาเป็นกรณีไปว่าจะยื่นคำขอสิทธิบัตรแบบเดิมที่ประเทศไทยปฏิบัติอยู่นี้ คือการยื่นโดยตรงเป็นรายประเทศภายในเวลา 12 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรในครั้งแรก หรือ จะยื่นคำขอสิทธิบัตรผ่านสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) โดยพิจารณาในสองประเด็นหลักคือเรื่องค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเป็นสำคัญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของการประดิษฐ์นั้น และจำนวนประเทศที่ต้องการให้คุ้มครอง เช่นถ้าหากว่าต้องการยื่นคำขอเพียง 2-3 ประเทศ ก็จะเป็นการเสียค่าใช้จ่ายที่มากเกินไป หากยื่นคำขอสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร

4.4.2 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อตัวแทนสิทธิบัตรไทย

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสิทธิบัตร ประกอบกับข้อมูลจากการศึกษาเอกสารต่างๆ ได้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.4.2.1 บทบาทของตัวแทนสิทธิบัตร

ตัวแทนสิทธิบัตรคือบุคคลที่เป็นตัวกลางระหว่างนักประดิษฐ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์อย่างมากในกระบวนการขอรับสิทธิบัตร ตัวแทนสิทธิบัตรจะทำงานร่วมกับนักประดิษฐ์ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการต่างๆ ของกระบวนการขอรับสิทธิบัตร ตั้งแต่การเริ่มต้นร่างรายละเอียดการประดิษฐ์ (Patent Specification) ที่บรรยายถึงลักษณะการทำงานของงานการประดิษฐ์นั้นๆ ให้นักบุคคลที่มีความรู้ระดับสามัญในด้านนั้นสามารถอ่านเข้าใจและปฏิบัติตามได้ จนกระทั่งการยื่นคำขอสิทธิบัตรนั้นต่อสำนักสิทธิบัตร

ตัวแทนสิทธิบัตรโดยเฉพาะในประเทศพัฒนาที่มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรเป็นจำนวนมากนั้น เช่น สหรัฐอเมริกาและเยอรมนี จะต้องมีการศึกษาอย่างน้อยในระดับปริญญาตรีสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ หรือวิศวกรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพราะสิทธิบัตรเป็นการประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างตัวแทนสิทธิบัตรกับนักประดิษฐ์เข้าใจกันง่ายขึ้น

4.4.2.2 การขึ้นทะเบียนเป็นตัวแทนสิทธิบัตรของไทย

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้กำหนดให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นตัวแทนสิทธิบัตรต้องมีคุณสมบัติดังนี้¹⁰

1. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ กฎหมาย หรือปริญญาตรีอื่นที่ต้องเรียนวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

¹⁰ ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญาเรื่องการขึ้นทะเบียนเป็นตัวแทนสิทธิบัตร

2. ผ่านการฝึกอบรมความรู้และวิธีปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิบัตรตามที่กรมทรัพย์สินทางปัญญากำหนด

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีโครงการฝึกอบรมเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นตัวแทนสิทธิบัตร (Patent Agent) เป็นประจำทุกปี ขณะนี้ได้มีผู้ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นตัวแทนสิทธิบัตรกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาประมาณ 1,800 คน

ในทางทฤษฎี ตัวแทนสิทธิบัตรดังกล่าวมีขีดความสามารถในการจัดทำคำขอรับสิทธิบัตร (รวมถึงการร่างรายละเอียดการประดิษฐ์) ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ติดต่อกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างการรอรับสิทธิบัตร ให้คำปรึกษาแก่นักประดิษฐ์และผู้ประกอบการ ทั้งยังสามารถดำเนินการเจรจาต่อรองและทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตามการอบรมเพียง 5 วันของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ไม่อาจสร้างขีดความสามารถดังกล่าวขึ้นได้จริง ตัวแทนสิทธิบัตรที่แม้จะสอบผ่านการอบรมแล้ว จะต้องมีการประสบการณ์ในการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิบัตรอย่างต่อเนื่องด้วย จึงจะมีความรู้ความสามารถที่แท้จริงในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของสิทธิบัตร

กฎหมายได้กำหนดให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรสามารถมอบอำนาจให้ตัวแทนสิทธิบัตรที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วสามารถดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิบัตรต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ เช่นเดียวกันหากผู้ขอรับสิทธิบัตรชาวต่างชาติต้องการจะดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิบัตรในประเทศไทยจะต้องมีการแต่งตั้งตัวแทนสิทธิบัตรให้ดำเนินการแทน

ปัจจุบันมีสำนักงานกฎหมายที่มีการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิบัตรแทนนักประดิษฐ์หลายบริษัท (อ้างอิงจากรายชื่อตัวแทนสิทธิบัตรในประกาศโฆษณาสิทธิบัตรของกรมทรัพย์สินทางปัญญา) จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสิทธิบัตรของสำนักงานกฎหมายแห่งหนึ่งได้ข้อมูลต่างๆ ดังนี้

4.4.2.3 สถานการณ์ปัจจุบันของตัวแทนสิทธิบัตรไทย

หากพิจารณาถึงบทบาทของตัวแทนสิทธิบัตรของไทยในกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร อาจแบ่งได้ 3 กรณีดังนี้

1. การดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิบัตรแทนนักประดิษฐ์ชาวต่างชาติที่ต้องการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศไทย

จากสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรของไทยจะเห็นว่าจำนวนคำขอสิทธิบัตรของชาวต่างชาติ มีมากกว่าคำขอสิทธิบัตรของคนไทยอย่างมาก เพราะฉะนั้นงานและรายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากการยื่นคำขอสิทธิบัตรแทนนักประดิษฐ์ชาวต่างชาติ หน้าที่หลักของตัวแทนสิทธิบัตรคือการแปลรายละเอียดการประดิษฐ์เป็นภาษาไทยให้ถูกต้องและสามารถเป็นที่เข้าใจได้ และดำเนินการยื่นคำขอสิทธิบัตรนั้นต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา และแจ้งความคืบหน้าต่างๆ ที่ได้รับจากกรมทรัพย์สินทางปัญญาแก่นักประดิษฐ์

2. การดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิบัตรแทนนักประดิษฐ์ชาวไทยที่ต้องการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศ

นักประดิษฐ์ชาวไทยส่วนใหญ่จะดำเนินการยื่นคำขอสิทธิบัตรต่อสำนักสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญาด้วยตนเอง เพราะหากตัวแทนสิทธิบัตรดำเนินการแทนจะมีค่าบริการในการยื่นคำขอ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าธรรมเนียมราชการในการยื่นคำขอสิทธิบัตรต่อสำนักสิทธิบัตรไทยนั้นถูกมาก นักประดิษฐ์สามารถติดต่อสำนักสิทธิบัตรด้วยตนเอง ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงที่ค่าใช้จ่ายดังกล่าวที่ตัวแทนสิทธิบัตรเรียกเก็บ แต่อย่างไรก็ตามตัวแทนสิทธิบัตรก็จะมีบทบาทสำคัญในขั้นตอนการร่างรายละเอียดการประดิษฐ์ซึ่งนักประดิษฐ์ส่วนใหญ่จะขาดความเข้าใจในรูปแบบและวิธีการร่างรายละเอียดการประดิษฐ์

3. การดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิบัตรแทนนักประดิษฐ์ชาวไทยที่ต้องการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศ

ปัจจุบันได้มีนักประดิษฐ์ชาวไทยให้ความสนใจในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ในกรณีนี้นักประดิษฐ์ไทยส่วนใหญ่จะทำการเตรียมและยื่นคำขอสิทธิบัตรต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาด้วยตนเอง แต่เมื่อต้องการจะขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร

ในต่างประเทศนั้นจะให้ตัวแทนสิทธิบัตรไทยเป็นผู้ดำเนินการแทน ในการติดต่อตัวแทนสิทธิบัตรต่างประเทศ การจัดเตรียมเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมรายละเอียดการประดิษฐ์เป็นภาษาอังกฤษ

4.4.2.4 ผลกระทบด้านรายได้

จากสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรของกรมทรัพย์สินทางปัญญา แสดงให้เห็นว่าคำขอสิทธิบัตรส่วนใหญ่ที่ยื่นในประเทศไทยเป็นของนักประดิษฐ์จากชาวต่างชาติ และรายได้ส่วนใหญ่ของตัวแทนสิทธิบัตรนั้นมาจากการเป็นตัวแทนสิทธิบัตรให้กับนักประดิษฐ์ต่างชาติเหล่านี้ เมื่อพิจารณาสถิติการยื่นขอรับสิทธิบัตรของประเทศมาเลเซียและฟิลิปปินส์ดังแสดงมาแล้วนั้น จะเห็นว่า หลังจากที่ได้เข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) แล้ว จำนวนคำขอสิทธิบัตรของนักประดิษฐ์ชาวต่างชาติได้ลดลงอย่างมาก เป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี (คือช่วงที่คำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศกำลังดำเนินการอยู่ในขั้นตอนระหว่างประเทศของ PCT) ที่จะมีจำนวนการยื่นคำขอสิทธิบัตรกลับมาเป็นปกติหรืออาจจะมากกว่าเดิม ส่งผลให้ปริมาณงานของตัวแทนสิทธิบัตรไทยลดลงอย่างแน่นอนในช่วง 2 ปีนี้ ดังนั้นในช่วงนี้ตัวแทนสิทธิบัตรควรมีการวางแผนและการเตรียมพร้อมทั้งกับจำนวนงานที่จะลดลงอย่างแน่นอน

หลังจากเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรแล้ว อาจจะเป็นแรงจูงใจให้ชาวต่างชาติมาขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยมากขึ้น เพราะ PCT จะช่วยให้ นักประดิษฐ์ชาวต่างชาติเข้าสู่ระบบสิทธิบัตรไทยได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรของประเทศอินโดนีเซียนั้น จะเห็นได้ว่าหลังจากช่วง 2 – 3 ปีนับจากวันที่เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ไปแล้ว จำนวนคำขอสิทธิบัตรทั้งหมดที่ยื่นต่อสำนักสิทธิบัตรประเทศอินโดนีเซีย ไม่ได้เพิ่มจำนวนขึ้นหรือแตกต่างจากก่อนเป็นสมาชิกสนธิสัญญา แต่จะเป็นจำนวนคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นผ่าน National Phase ของ PCT เป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นจึงไม่สามารถยืนยันได้อย่างแน่นอนว่ารายได้ของตัวแทนสิทธิบัตรไทยจะเพิ่มมากขึ้นหรือไม่

4.4.2.5 ผลกระทบด้านบุคลากร

เมื่อไทยเข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) แล้วจะส่งผลให้มีจำนวนคำขอสิทธิบัตรที่ขึ้นตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ตัวแทนสิทธิบัตรจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในรายละเอียดและขั้นตอนต่างๆ เกี่ยวกับสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) อย่างถ่องแท้ สำหรับตอบคำถามและให้คำแนะนำแก่นักประดิษฐ์ไทยที่จะต้องให้ความสนใจในรายละเอียดของสนธิสัญญาอย่างแน่นนอน อีกทั้งยังเป็นโอกาสให้ตัวแทนสิทธิบัตรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาการประดิษฐ์ของนักประดิษฐ์ไทยอย่างจริงจัง เพราะอย่างไรก็ตามนักประดิษฐ์ไทยก็ย่อมต้องการปรึกษาตัวแทนสิทธิบัตรในประเทศไทยเพราะสะดวกกว่า แต่ถึงแม้จะมีค่าใช้จ่ายในการบริการอยู่บ้าง แต่ในความเห็นของนักประดิษฐ์ก็เห็นว่าเป็นการแบ่งเบาภาระของนักประดิษฐ์ได้ เพราะตัวแทนสิทธิบัตรจะเป็นผู้ดูแลและแจ้งเตือนให้นักประดิษฐ์ทราบถึงกำหนดเวลาในขั้นตอนต่างๆ และยังช่วยให้คำแนะนำต่างๆ ทำให้นักประดิษฐ์สามารถมีเวลาในการทำงาน คิดค้นอย่างอื่นได้

นอกจากนี้หากนักประดิษฐ์ไทยต้องการยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศมากขึ้น การเตรียมรายละเอียดการประดิษฐ์เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ซึ่งขณะนี้นักประดิษฐ์ไทยยังขาดความรู้ในเรื่องนี้¹¹ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ตัวแทนสิทธิบัตรจะต้องมีการพัฒนาตัวเองให้เป็นตัวแทนสิทธิบัตรอย่างแท้จริง ดังเช่นในประเทศที่พัฒนาแล้วปฏิบัติกันเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี หรือจีน เป็นต้น ให้สามารถเป็นที่ปรึกษาที่มีความรู้อย่างแท้จริงให้นักประดิษฐ์ได้ตั้งแต่เริ่มกระบวนการจัดเตรียมคำขอสิทธิบัตรจนถึงการจดทะเบียนสิทธิบัตร สิ่งที่ตัวแทนสิทธิบัตรจะต้องพัฒนาอย่างมากคือการใช้ภาษาอังกฤษในการเขียนรายละเอียดการประดิษฐ์ เพราะภาษาที่ใช้ในการเขียนรายละเอียดการประดิษฐ์จะไม่ใช้ภาษาทั่วไปที่ใช้กันจะต้องมีการฝึกฝนและเรียนอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับตัวแทนสิทธิบัตรประเทศอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ได้

¹¹ เลอสรร ธนสุกาญจน์, “ยุทธศาสตร์ด้านทรัพย์สินทางปัญญาของไทยในทศวรรษใหม่เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมของประเทศ.”

4.4.3 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา

4.4.3.1 บทบาทของเจ้าหน้าที่สำนักสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญา ในกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร

สำนักสิทธิบัตร เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรับคำขอสิทธิบัตร และดำเนินการเข้าสู่ขั้นตอนต่างๆ ในการพิจารณาออกสิทธิบัตร ซึ่งรวมทั้งการตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์ว่ามีคุณสมบัติที่สามารถได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตรหรือไม่ จนกระทั่งการรับจดทะเบียนสิทธิบัตรและออกคู่มือสิทธิบัตร

4.4.3.2 สถานการณ์ปัจจุบันของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

หากพิจารณาสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศไทยนั้น จะเห็นว่าในแต่ละปีจะมีคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นเข้ามาเพิ่มมากขึ้นเรื่อย โดยในปีล่าสุดปี 2005 นั้นมีทั้งสิ้น 6,340 ฉบับ เป็นคำขอสิทธิบัตรของชาวต่างชาติคิดเป็น 86% และเป็นของคนไทยเองเพียง 14%

ปัญหาของการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรของประเทศไทยขณะนี้พบว่ามีปัญหาสำคัญดังต่อไปนี้¹²

1. ระบบการให้บริการยังขาดประสิทธิภาพ

ระบบการให้บริการของกรมทรัพย์สินทางปัญญายังไม่ได้ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการมากนัก โดยมีสาเหตุมาจากระยะเวลาในการพิจารณาคำขออนุญาตไปโดยเฉพาะระยะเวลาในการตรวจสอบการประดิษฐ์

2. การดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน

เช่นการประกาศโฆษณาที่ในแต่ละประเทศส่วนใหญ่จะกำหนดให้มีการประกาศโฆษณาเมื่อครบ 18 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรหรือวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรในครั้งแรก (Priority date) แต่สำหรับประเทศไทยไม่มีระยะเวลาที่

¹² เลอสรร ธนสุกาญจน์, “ยุทธศาสตร์ด้านทรัพย์สินทางปัญญาของไทยในทศวรรษใหม่เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมของประเทศ.”

แน่นอน ทำให้บางครั้งเป็นปัญหาในการวางแผนการขอรับสิทธิบัตรของนักประดิษฐ์

3. ขาดโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานข้อมูลสำหรับการตรวจค้นข้อมูลรายละเอียดการประดิษฐ์ทางเว็บไซต์ที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วเช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป ที่ต่างก็ให้ความสำคัญกับระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมาก

จากการรอบการปฏิบัติของสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรสามารถนำมาวิเคราะห์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อสำนักสิทธิบัตรได้ดังนี้

4.4.3.3 ผลกระทบด้านรายได้

จากการศึกษาสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ หลังจากเข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) แล้ว จะเห็นว่าจำนวนคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นต่อสำนักสิทธิบัตรในช่วง 2 ปีหลังจากเป็นสมาชิกจะลดลงอย่างมาก ดังนั้นหากไทยเข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาแล้วเป็นที่แน่นอนว่ารายได้ของสำนักสิทธิบัตรไทย จะลดลงในช่วง 2 ปีนี้ และจะกลับมาเหมือนเดิมหรืออาจจะมากกว่าเดิมหลังจากผ่านช่วงเวลานี้ไปแล้ว

อย่างไรก็ตามในเรื่องผลกระทบด้านรายได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการปรับเพิ่มค่าธรรมเนียมราชการในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรให้สูงขึ้นจากปัจจุบัน ทั้งนี้ตารางค่าธรรมเนียมของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ดังแสดงในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13

อัตราค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่ดำเนินการต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ค่าธรรมเนียม	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนเงินเมื่อคิดเทียบเป็น USD
1. ค่าขอรับสิทธิบัตร	500	13.3
2. การประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร	250	6.6
3. ค่าขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์	250	6.6
4. ค่าคัดค้านการขอรับสิทธิบัตร	250	6.6
5. รับจดทะเบียนและออกคู่มือสิทธิบัตร	500	13.3
6. ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์		
ปีที่ 5	1,000	26.7
ปีที่ 6	1,200	32
ปีที่ 7	1,600	42.7
ปีที่ 8	2,200	58.7
ปีที่ 9	3,000	80
ปีที่ 10	4,000	106.7
ปีที่ 11	5,200	138.67
ปีที่ 12	6,600	176
ปีที่ 13	8,200	218.7
ปีที่ 14	10,000	266.7
ปีที่ 15	12,000	320
ปีที่ 16	14,200	378.7
ปีที่ 17	16,600	442.7
ปีที่ 18	19,200	512
ปีที่ 19	22,000	586.7
ปีที่ 20	25,000	666.7
หรือชำระทั้งหมดในคราวเดียว	140,000	373.3

ที่มา: เว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา, Homepage <<http://www.ipthailand.org>>

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศประจำวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2549 จาก
Homepage <<http://www.bot.or.th>> (แสดงในภาคผนวก)

จากตารางที่ 4.13 จะเห็นว่าค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของไทยนั้นคือ 500 บาทต่อคำขอสิทธิบัตร หรือ 6.6 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ในประเทศอื่นๆ แล้ว นับว่าเป็นค่าธรรมเนียมที่ถูกลงมาก เมื่อพิจารณาร่วมกับสถิติการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของประเทศไทยนั้น จะเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะยื่นโดยชาวต่างชาติคิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่า 80% ของคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียมให้สูงขึ้นกว่านี้อาจจะเพิ่มขึ้นได้อีก 5-10 เท่าเพื่อให้ใกล้เคียงกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นการสร้างรายได้ให้แก่กรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อนำไปพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.4.3.4 ผลกระทบด้านบุคลากร

ขณะนี้บุคลากรของสำนักสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญามีน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นในแต่ละปี โดยถ้าพิจารณาข้อมูลอัตรากำลังกรมทรัพย์สินทางปัญญาดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14

อัตรากำลังกมทพยสินทางปัญญา

ปี	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
	ค.ศ. 2001	ค.ศ. 2002	ค.ศ. 2003	ค.ศ. 2004	ค.ศ. 2005
ข้าราชการ/ตำแหน่ง					
ตำแหน่งบริหาร	13	13	13	15	11
ตำแหน่งวิชาการ					
● ผู้ตรวจสอบ สิทธิบัตร	24	24	29	26	11
● ผู้ตรวจสอบ เครื่องหมายการค้า	21	21	42	22	14
● นักกฎหมาย	18	18	28	25	11
● ตำแหน่งสนับสนุน และอื่นๆ	83	82	88	111	149
รวม	159	158	200	199	196
ลูกจ้างประจำ	45	45	44	43	43
พนักงานราชการ	86	101	116	133	134
รวม	290	304	360	375	373

ที่มา: รายงานประจำปีพ.ศ. 2548 กรมทรัพย์สินทางปัญญา

จากตารางที่ 4.14 จะเห็นว่าบุคลากรทั้งหมดของกรมทรัพย์สินทางปัญญามีประมาณ 373 คน เมื่อพิจารณาในส่วนของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรที่เป็นส่วนที่สำคัญมากในกระบวนการตรวจสอบสิทธิบัตรนั้น จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2549 มีเพียง 11 คนเท่านั้น เมื่อเทียบกับปริมาณคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นในปีล่าสุดที่มีถึง 6,340 ฉบับและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นั้น นับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก

ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ไม่ว่าจะเป็น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา หรือวิศวกรรมแขนงต่างๆ เพื่อที่จะได้คุ้นเคยกับการทำงานกับรายละเอียดการประดิษฐ์สิทธิบัตรที่เป็นการประดิษฐ์ทางด้านวิทยาศาสตร์ อีกทั้งความรู้ด้านภาษาอังกฤษก็สำคัญในการทำความเข้าใจรายละเอียดการประดิษฐ์ ถึงแม้ว่าการยื่นคำขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์

ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาของไทยจะต้องแปลเอกสารทุกฉบับเป็นภาษาไทยก็ตาม เพราะคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นในไทยส่วนใหญ่จะมีการอ้างถึงคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นไว้ในต่างประเทศซึ่งผู้ตรวจสอบในบางครั้งจะต้องอ่านและทำความเข้าใจกับคำขอสิทธิบัตรต่างประเทศด้วยเพื่อพิจารณาในการออกคู่มือสิทธิบัตรให้แก่คำขอสิทธิบัตรฉบับนั้นๆ

ทั้งนี้เหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีคนสนใจทำงานราชการน้อยคือ การขาดแรงจูงใจต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านผลตอบแทน ทำให้บุคคลเหล่านี้จึงเลือกที่จะทำงานในบริษัทเอกชน หรืออาจจะเลือกออกมาเป็นตัวแทนสิทธิบัตรที่สามารถได้รับผลตอบแทนที่มากกว่า

หากประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนจำนวนคน และอัตราผลตอบแทนที่สามารถจูงใจให้บุคคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร พร้อมทั้งการฝึกฝนอบรมบุคคลากรเหล่านี้ให้สามารถเป็นผู้ตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้กระบวนการต่างๆ ของไทยเร็วขึ้นและมีคุณภาพมากขึ้น

4.4.3.5 ผลกระทบด้านระยะเวลาการดำเนินการ

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการขอรับความคุ้มครองของสำนักสิทธิบัตรคือ ความล่าช้าในการพิจารณาการออกสิทธิบัตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์ ที่ต้องการเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีสาขาต่างๆ เป็นจำนวนมาก ประเทศไทยมีปัญหาในเรื่องนี้มาก ยังไม่มีบุคคลากรที่มีความสามารถเพียงพอที่จะทำการตรวจค้นและตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์ได้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนี้กระบวนการตรวจสอบจะอ้างอิงกับการอนุมัติจดทะเบียนสิทธิบัตรสิทธิบัตรของต่างประเทศเป็นสำคัญ แต่ถ้าหากคำขอสิทธิบัตรนั้นไม่ได้มีการยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศที่มีผลการตรวจสอบสำนักสิทธิบัตรจะต้องว่าจ้างให้สำนักสิทธิบัตรประเทศออสเตรเลียเป็นผู้ตรวจสอบให้ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นจึงคาดว่า หากไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรแล้ว จะช่วยให้ปัญหาเรื่องความล่าช้าของกระบวนการลดลง ดังนี้

1. สามารถลดเวลาในการตรวจสอบเบื้องต้นถึงความสมบูรณ์ต่างๆ ของคำขอนั้นๆ ได้ เพราะคำขอที่ยื่นผ่าน PCT นั้นได้มีการตรวจสอบเบื้องต้นมาแล้วถึงความสมบูรณ์ต่างๆ ของคำขอสิทธิบัตรในระหว่างขั้นตอนระหว่างประเทศ (International Phase)

2. สำนักสิทธิบัตรสามารถลดขั้นตอนในการดำเนินการโดยเฉพาะขั้นตอนการตรวจค้นและตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์ จากการที่มีผลการตรวจค้นระหว่างประเทศและผลการตรวจสอบระหว่างประเทศ ที่เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นว่าการประดิษฐ์นั้นมีคุณสมบัติเพียงพอหรือไม่ต่อการได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตร

อย่างไรก็ดี จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักสิทธิบัตรถึงสถานการณ์ปัจจุบันในการเตรียมความพร้อมต่างๆ เพื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) นั้น พบว่า ขณะนี้เจ้าหน้าที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาก็มีคนที่ทราบเรื่องเกี่ยวกับสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรไม่มากนัก แม้กระทั่งผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรเอง แต่ทั้งนี้กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีการจัดตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร ขึ้น โดยมีการนำเอาเจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานมาทำงานร่วมกัน พิจารณาในเรื่องต่างๆ

การเตรียมการต่างๆ นั้นยังไม่สามารถทำได้เต็มที่ ถึงแม้ว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติแล้ว เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2547 เห็นชอบให้ประเทศไทยสมัครเข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) และอนุสัญญากรุงปารีส ฯ (Paris Convention) แล้วก็ตาม โดยขณะนี้กรมทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในระหว่างการศึกษากฎหมายต่างๆ ของไทยว่าครบถ้วนและสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญากรุงปารีส ฯ และสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตรหรือไม่ รวมทั้งศึกษารายละเอียดต่างๆ ของสนธิสัญญา จนกระทั่งขณะนี้ก็ยังไม่มีความชัดเจนในสถานะของประเทศไทยว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไปเกี่ยวกับ PCT ทั้งนี้เหตุผลหลักส่วนหนึ่งมาจากภาวะสุญญากาศทางการเมือง เนื่องจากยังไม่มี การจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ การดำเนินการต่างๆ จึงหยุดชะงักลง ดังนั้นสำหรับเรื่องการเตรียมความพร้อมของกรมทรัพย์สินทางปัญญาขณะนี้ ก็ทำได้เพียงแค่การเตรียมการเบื้องต้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตามจากการที่ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานสนธิสัญญา PCT ซึ่งจะมีการส่งเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในคณะทำงานนี้ไปอบรมไม่ว่าจะในประเทศหรือต่างประเทศก็ตามที่มีการบรรยายเกี่ยวกับ PCT รวมทั้งการจัดเตรียมสถานที่ และคอมพิวเตอร์สำหรับให้บริการ เพื่อที่ว่าเมื่อใดก็ตามที่ไทยจะได้เป็นสมาชิกสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT) ก็จะสามารถทำงานได้ถึงแม้จะไม่ได้พร้อมเต็มที่ก็ตาม

ถ้าหากประเทศไทยมีความแน่นอนแล้วว่า จะเข้าเป็นสมาชิก PCT และหลังจากดำเนินการสมัครเป็นสมาชิก PCT ต่อ WIPO แล้วนั้น WIPO จึงจะส่งเจ้าหน้าที่มาฝึกและอบรมเจ้าหน้าที่ของไทยโดยตรงในขั้นตอนและวิธีการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับ PCT

แต่ในขั้นตอนหลักๆ นั้น ปัจจุบันกฎหมายสิทธิบัตรของประเทศไทยสอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า หรือ TRIPS แล้ว การเข้าเป็นสมาชิก PCT จึงไม่ต้องแก้ไขสาระสำคัญของกฎหมายสิทธิบัตร ในการเริ่มต้นขั้นตอนต่างๆ ของ PCT นั้นก็จะใช้มาตรฐานสากลที่ WIPO กำหนดไว้อยู่แล้วซึ่งเหมือนกันในทุกประเทศสมาชิก อาจจะมีการปรับบ้างในการเริ่มต้นติดตั้งระบบของไทยให้ชัดเจนสอดคล้องกับมาตรฐานของ WIPO ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือเอกสารต่างๆ ที่จะเป็นภาษาอังกฤษ กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องพัฒนาเจ้าหน้าที่ต่างๆ ให้มีความรู้ความสามารถในภาษาอังกฤษมากขึ้น

